

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de AMĂNUNTI:
In Viena la M. Duker Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emorie Les-
nor, Heinrich Schalek, A. Op-
peik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII) Erzsébet-körút.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tariful și invo-
ială. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 38.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-ri de Duminică 4 cor. pe an
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumerează la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 206. — Anul LXXI.

Brașov, Vineri 19 Septembrie (2 Octombrie).

1908.

Cine 'mparte parte-și face.

Multă vorbă și mult târâboi s'a făcut cu reforma electorală în Ungaria. Și în Austria a dat de lucru guvernului și țării cestiunea votului universal și o luptă crâncenă a trebuit să poarte amicii dreptului egal din popor, dar acolo iute și degrabă s'a hotărât soarta reformei, eșind invingător votul universal, egal și secret. Numai aici la noi s'au trăgănat și să trăgănează acum de ani de zile cestiunea, care dacă ar fi mers cu dreptate și cu bună voință ar fi fost de mult deslegată spre mulțumirea tuturor.

N'avem să ne mirăm zău de aceasta dacă vom asemăna stările din Austria cu stările dela noi. Acolo n'au ajuns nici odată lucrurile așa de departe ca numai cei dela cârmă și numai conducătorii partidului aceluia, care are majoritatea în dietă, să fie totul; ei să guverneze cum le place și cum le vine mai bine la socoteală neținând seamă de celelate popoare și de interesele lor de viață. În parlamentul din Viena și mai de mult erau reprezentați pe lângă Germanii dela putere, și Cehii, Polonii, Slovenii, Italianii, Românii bucovineni; și ori cum dar totuși se ținea samă și de cererile și postulatele lor.

În Ungaria însă ceice au cuțitul și pânea în mână sunt numai trimișii unei părți a poporului maghiar care după legea electorală aveau drept să aleagă. Naționalitățile nici c'au fost reprezentate și dacă în anii din urmă au răzbit cu chiu cu vai câți-va deputați naționaliști în dietă, aceasta s'a întâmplat în contra dorinței celor dela cârmă, cari până în ziua de azi să jăluiesc că u'au putut să împiedece și alegerea celor vr'o douzeci de Români, Slovaci și Sârbi. Iar despre aceea cum sunt ei cinstiți acolo în dietă și cum se ține samă de ei și de dorințele și pretenziunile celor ce i au trimis acolo, ne pntem convinge aproape zilnic din desbaterile dietei. Pot vorbi de noroc dacă n'au fost până acum dați afară pe fereastră.

Iată cauza de ce merge așa de grozav de greu aici în Ungaria să se realizeze dorința Majestății Sale de a se da drept electoral și acelor cari până acum nu s'au bucurat de el.

Cei ce au fost stăpâni până acum peste toate și au făcut în dietă ce au voit și ce le-au venit mai bine la socoteală, s'au văzut deodată obligați, prin condițiunea ce le-au pus o coroana la încheierea pactului cu coalitiția, să împartă dreptul cu cei până acum nedreptățiți. Mare și grea problemă, căci le lipsește cu totul simțul de dreptate și bunăvoință la împărțea. De aceea firea lucrurilor a adus cu sine ca dâșii să caute să-și facă parte la alcătuirea reformei electorale și încă parte așa de mare încât ceilalți să nu se aleagă aproape cu nimic.

Aceasta ese la lumină din proiectul de reformă al lui Andrássy, pe care socialiștii au reușit să pună mâna și să-l dea publicității, cu toate că Andrássy păzea ca un cerber secretul lui. Chiar și o foaie maghiară a trebuit să mărturisească, că numai furtului actelor de reformă dela oficiul statistic se poate mulțami, că țara și cu populația ei a aflat cu câteva săptămâni mai înainte ce se făurește și ce soarte i-se pregătește de către guvernul coaliției maghiare.

Și ce-au aflat țara și popoarele ei din actele destăinuite? Mai rău decât s'au temut și au bănuțit vre-odată. De votul universal nici vorbă, de vot egal și mai puțin și, încât pentru votare, vreau să fie tot publică ca să știe solgăbirăul, care țaran a votat contra candidatului lui și al guvernului, ca apoi să-i poarte Sâmbetele. Iar încât pentru voturi Maghiarii cu ajutorul votului plural au relativ mai multe voturi după proiectul de lege nou, decât aveau după legea cea nedreaptă de mai înainte. Din datele, ce le aducem mai jos, se va putea convinge fie-care cum

stăm cu dreptatea ungurească chiar și în ziua de azi, când regele Ungariei însuși ne-a promis introducerea votului universal.

Pentru fondul jubilar al »Gazetei«.

Au mai contribuit:

D-l Dr. Ioan Mihalyi din Sighetul-Marmației suma de 6 (șase) coroane;

Părintele I. Nistor din Arpătac 2 cor.;

Din incidentul întâlnirii lor la adunarea generală din Oravița, domnii Dr. Dionisie Stoica, Aurel P. Bănuț, Alexandru Bojinca, Stefan Mărcuș și Ionel Crișianu, dăruiesc fondului jubilar al »Gazetei« suma de cor. 10;

Satul-mare, (Szatmar Közephegy) 24 Sept. 1908. — Pentru fondul jubilar al »Gazetei« trimit și eu 10 (zece) coroane — ca cetitor al »Gazetei« de mulți zeci de ani și ca fost cantor-învățător în Tătărăști 47 de ani. Acuma sunt în vilele Satului-mare pe proprietatea mea. Vener. D-le Director, ca om bătrân ce sunt, Vă doresc să Vă dea Dumnezeu încă mulți ani și să încoroneze cu succese ni-zuințele D-Voastră. Al D-Voastră devotat
Georgiu Papp.

Lupta în contra votului plural. După declarațiunile făcute de ministrul Andrássy în dietă și după destăinuirile ziarului »Népszava«, prin cari s'a dat pe față planul guvernului, s'a pornit în întreaga țeară o întinsă agitațiune în contra votului plural. Pe Duminică trecută au fost convocate de către deputații slovaci 15 adunări populare în ținuturile locuite de Slovaci. Partea cea mai mare dintre aceste adunări au fost însă oprite în mod volnic. În câteva adunări, cari s'au putut ținea deputații Hodzsa și Ivanka și împreună cu ei miile de alegători slovaci întruniți au protestat cu energie în contra atentatului plănuț de Andrássy și au trimis telegrame Maj. Sale Monarhului, implorând ajutorul s'au în contra acelor, cari au de gând să pângărească promisiunea lor și gândul curat al Maj. Sale.

Socialiștii deasemenea s'au pus pe lucru. Aproape zilnic se țin întruniri în toate orașele țării, în cari se decretează lupta pe întreaga linie în contra votului plural plănuț.

Aderenții fostului ministru Kristoffy, așa numitul partid radical maghiar, au început deasemenea o întinsă agitație. Pe eri a fost convocată o nouă întrunire în orașul Macău. Autoritățile au oprit însă ținerea adunării. În urma acestei opreliști conducătorii partidului au rugat telegrafic pe Maj. Sa Monarhul, ca să nu îngăde guvernului să falsifice votul universal, și să-l constrângă a introduce votul universal adevărat.

Duminică trecută s'a ținut în Sibiu o mare întrunire socialistă-românească, la care a vorbit din partea Românilor d-l Dr. Comșa, iar pe Duminică viitoare este convocată o adunare populară românească la Sebeșul-săsesc.

O nouă declarațiune a contelui Andrássy. Andrássy a declarat în conferința de ieri a partidului independent, că votul e plural și public. Dreptul de vot îl are numai cei ce sunt da 10 ani cetățeni ungari și sunt stabiliți într'un loc de cel puțin 1 an.

Proiectul reformei electorale.

Destăinuirile ziarului socialist »Népszava«

La trei zile după cunoscutul răspuns dat de ministrul Andrássy la interpelarea dep. Dr. A. Vlad în cestiunea reformei electorale, foaia socialistă »Népszava« a surprins lumea, dar mai ales pe ministrul Andrássy, cu publicarea unor tabele statistice, cari conțin până în cele mai mici amănunte datele, cari au servit sau servesc ministrului de interne la compunerea proiectului reformei electorale atât de mult tănuite.

Cum a ajuns numita foaie să pună mâna pe aceste tabele oficioase, e treaba ei. Destul că datele sunt adevărate și s'au compus din partea oficiului de statistică la ordinul ministrului Andrássy. Din această statistică, care poartă data de 24 Sept. n. mai reiese, că proiectul ministrului Andrássy încă n'a putut fi sancționat de Maj. Sa. Intr'un comunicat,

aranjate pe ruguri cât unele formau litera T. adecă Telesco, cele lalte litere K, adecă Kusko. Acum împăratul și popii și toți cei de față inghenunchiară și începură a se ruga soarelui.

— Destul de rău, doar tu ști bine Nițule, că nu-i iertat să inghenunchi înaintea nimărui, nici să te rogi, că aceea îi idololatrie.

— Știu, da știu, că așa-i dar stă în carte, că Peruanii erau închinători la idoli. Dar nici tu nu trebuie să te prinzi de toate lucrurile, ..că doar ți-am spus, că asta era de mult, tare de mult... și Peruanii erau altfel de oameni, nu ca noi; de pildă în Franța, la tată îi zic père; poftim acum vezi, că fiecare popor își are datinele lui! Linuța făcea numai cu capul, ca și cum ar înțelege.

— Se rugau dară cu toți și Telesco și Kusko și Emma, și încă ei cu mai multă evlavie, decât ceilalți, căci dacă s'ar fi aprins mai întâiu rugul lui Kusko, avea să fie el Jnka și Telesco numai prinț, iar dacă flacăra ar fi început să consume mai întâiu rugul acestuia, el ar fi fost împărat. Și apoi Emma încă era interesată în afacere, ea trebuia să se mărite după noul Jnka și nu știa, care avea să fie acela.

— Da, nu vorbi Nițule, că doar le era soră!

— Ce să faci? nu se putea altfel, ți-am spus că așa era legea acolo, că im-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Poveste din Peru

de Multatuli.

Nițu și Linuța stăteau de povești — Ascultă Nițule, începă Linuța, tu nu cestești acasă cărți de povești?

— »Cum nu! Știu atâtea povești care de care mai frumoasă și mai interesantă.« Și văzând că Linuța e gata să-l asculte, începă a povesti. Povestirea lui mergea la început cam prost, se încurca mereu și mereu repeta cuvintele. Incetul cu incetul se aprinse, se transpuse în locul eroilor poveștii sale și povestea cu mult mai vioiu și mai însuflețit decât cum era în fleacul acela de carte, de unde își scoase povestea. Ori de câte ori era vorba de o faptă vitejească, sărea în sus de pe troaca, pe care ședea cu Lenuța, și gesticula aprins. Biata copilă se spăria de-a binele. Cu toate acestea când Nițu stărea povestea, dacă ar fi avut o luntriță, ar fi fost gata, să plece îndată spre Italia, ca să iele și ei parte la atâtea jocuri primejdioase, la atâtea aventuri și la atâtea dragosti.

— Mai ști ceva? întrebă copila la urmă.

— Știu, răspunse Nițu, aprins de focul cu care povestise. Știu, și încă o po-

veste frumoasă, am cetit-o într'o carte, căreia îi ziceam, mi-se pare: almanah.

Și începă povestea.

— Ascultă Linuță! A fost odată ca nici odată, a fost odată un împărat în o țară mare. La împărat îi ziceau Jnka. Și la toți împărații din țara aceea așa le ziceau, tot numai Jnka.

— Așa ca la noi Oranje.

— Așa da! Dar în țara aceea, pe care o chema Peru, împărații se trăgeau din soare și când mureau iar se reîntorceau în soare, și lor nu le era iertat, să iele de soție, de cât pe o fată, care iar se trage din soare. Asta era lege în Peru.

— Auzi Nițule, s'o chiar întâmplat ce povestesti tu?

— Eu nu știu! așa stă în carte. În țara aceasta era odată un împărat, care avea trei copii: doi feciori și o fată. Pe un fecior îl chema Telesco, iar pe celalalt Kusko. La fată i-am uitat numele.

— Zi-i Maria!

— Nu se poate nu cred că numele acesta să fie folosit în Peru. Poate Luiza, ar fi mai bine, sau poate Emma. Ori să-i zicem Linuța?

— Nu nu, zi-i Emma, că dacă îi zici Linuța, nu știi de care-i vorba, de mine, ori de fata de împărat.

— Bine, să-i zicem dar Emma. Ea era unica fată în întreg Peru, care-și

trăgea orginea din soare. Și era mare ingrijorarea poporului, că nu știau, că dacă va muri împăratul cine-i va urma, de oarece Telesco, și Kusko, erau de-odată născuți.

— Erau adecă gemeni!

— Așa, da, erau gemeni! și împăratul f-și tot frământa mîntea, cine să-i fie urmașul? El îi iubia într'o formă pe amândoi, și poporul din Peru de asemenea s'ar fi bucurat, ca amândoi să le fie Jnka. Lucrul asta însă nu se putea, pentru că era lege, că nu poate fi nici odată mai mult de un Jnka. Năcăjit, împăratul adună pe toți popii pe un vârf de deal, ca să fie mai aproape de soare, căci soarele trebuia să hotărască, cine să fie împărat.

— Dar ascultă, Nițule, asta nu poate fi drept!

— Ce să-ți fac, așa stă în carte! Și apoi nu-ți uita Linuța, că asta a fost odată, tare de mult, că doară Peru îi o țară foarte veche. La porunca împăratului dară, popii ridicară două ruguri, pe cari puseră o mulțime de cununi de flori și nu le aprinseră, trebuia asta avea s'o facă soarele.

— Foarte ușor, cu o linte!

— Nu cu linte, că doară pe vremea aceea nici nu era cunoscută linte în Peru.

Era vorbă aci, ca însuși soarele să se declare, pe care îi dorește din doi să fie împărat. De altcum coroanele așa erau

publicat de guvern a doua zi după apariția datelor în foaia „Népszava“, nu se neagă autenticitatea lor ci se spune numai, că numita foaie a ajuns în posesiunea acestor date pe cale nepermisă. Prin urmare s'a și orânduit îndată o cercetare în localul redacțiunii și tipografiei ziarului „Népszava“, fără însă de a da de urma manuscriptului.

Dăm în următoarele în extras cele destăinuite de „Népszava“, ca să-și facă o închipuire și cetitorii numărului nostru de Duminecă despre modul mașter și nerușinos, cum își bate joc ministrul Andrassy de votul universal, direct și secret.

Iată aceste date:

Proiectul dă drept de vot tuturor cetățenilor trecuți de 24 de ani, va să zică și celor ce nu știu ceti și scrie.

I. Insa cetice nu știu ceti și scrie nu au vot nemijlocit ci mijlocit în așa formă, că tot zece înși aleg un bărbat de încredere, care are drept să deie un vot. Astfel 1,270,924 de analfabeți trecuți de 24 de ani vor avea la olaltă 127,092 de voturi.

II. Pe baza științei scrierii și a cetitului vor avea cu totul 2,618,501 de înși drept de vot. Intre aceștia vor fi de cei cu un vot, cu două și cu trei. Pe baza scrisului și a cetitului vor avea

1,534,443 drept de un vot.

Drept la două voturi vor avea:

a) Cei ce au absolvat 4 clase la vre-o școală medie;

b) Cel ce știe scrie și ceti și plătește din vre-un fel de dare, 20 coroane dare directă;

c) Cel ce știe scrie și ceti și dă ocupație regulată unei persoane.

d) Cel ce știe ceti și scrie și e aplicat de cel puțin cinci ani la un măiestru;

e) Cel ce știe ceti și scrie, are cel puțin 32 de ani, a cătănit și are cel puțin 3 copii.

Conform acestor titluri de drept vor avea câte 2 voturi 866,267 înși, cari vor stăpâni 1,732,534 de voturi.

Câte trei voturi vor avea:

a) Cei absoluți de vre-o școală medie
b) Cei ce știu scrie și ceti și plătesc cel puțin 100 de coroane dare directă.

Pe baza aceasta ar avea:

Câte 3 voturi 217,791 de înși, cari la olaltă vor depune 653,373 de voturi.

Numărul total al voturilor vor fi: 4.047,671,

iar numărul votanților:

- a) Mijlocit 1,270,924
- b) Nemijlocit:
 - cu un vot 1,534,443
 - cu două voturi 866,267
 - cu trei voturi 217,791

Aceste voturi după naționalitate se vor împărți precum urmează:

Dintre cei cu drept la trei voturi vor fi:

- Români 3.7% = 8,124 înși.
- Maghiari 71.7% = 156,156 <
- Germani 16.9% = 37,024 >
- Slovaci 3.1% = 6,817 >
- Sârbi 3.6% = 6,599 >

Dintre cei cu 2 voturi:

- Români 5.0% = 43,313 înși.
- Maghiari 63.3% = 548,347 >
- Germani 16.7% = 144,666 >
- Slovaci 10.1% = 87,492 >
- Sârbi 2.3% = 19,924 >

Dintre cei cu un vot:

- Români 9.1% = 139,634 înși
- Maghiari 58.6% = 899,173 >
- Germani 13.5% = 207,149 >
- Slovaci 13.5% = 207,149 >
- Sârbi 2.1% = 32,223 >

Dintre cele 1,270,924 de voturi mijlocite (adecă tot zece bărbați un vot) vor avea:

Românii 38.8%, Maghiarii 32.2%, Germanii 4.8%, Slovaci 10.3%, Rutenii 5.7%, Sârbi 3.8%, Croații 1.0%, Alții 3.4%.

Monstruositatea acestui proiect se va vedea și mai bine dacă numărul de bărbați ce-l are fie-care naționalitate îl vom compara cu numărul voturilor ce le va căpăta:

Numărul bărbaților trecuți de 24 ani:	in %	Suma voturilor ce le-ar căpăta:
Românii 684,261	17.6	299,573
Maghiarii 2,015,355	51.7	2,501,245
Germanii 450,064	11.6	615,245
Slovacii 483,420	11.1	416,910
Croații 44,155	1.1	44,524
Sârbi 168,193	2.8	97,114
Suma totală 3,895,357	100.0	4,047,671.

Adecă, pe când între 2,015,355 de Maghiari numai 1,608,707 bărbați știu ceti și scrie și totuși ar fi să aibă 2,501,460 de voturi, fiindcă au foarte mulți de cei cu trei voturi; pe atunci pe 684,261 de bărbați români trecuți de 24 de ani, s'ar veni numai 299,537 de voturi!!!

Din statistica publicată de „Népszava“ mai scoatem și următoarele date sumare privitoare la felul cum se împart după naționalitate voturile în comitatele locuite de români.

In Ardeal. In comitatul Albei-inferioare din totalitatea de 26,054 voturi: românești 55.6 la sută, germane 6 la sută și ungurești 37.2 la sută.

In comit. Bistrița-Năsăud din 21,320 voturi: românești 44.2, germane 42 și ungurești 11.7 la sută.

In comitatul Brașov din 25,896 voturi: românești 21.5, germane 44.3 și ungurești 33.6 la sută.

In comitatul Ciuc din 22,215 voturi românești 3.7 și ungurești 95.7 la sută.

In comitatul Făgăraș din 16,727 voturi: românești 81.7, germane 8.2 și ungurești 9.8 la sută.

In comitatul Treiscaune din 30,462 voturi: românești 6.7 și ungurești 92.7 la sută.

In comitatul Hunedoara din 37,200 voturi: românești 56.2, germane 8.3 și ungurești 34.3 la sută.

In comitatul Târnava-mică din 16,681 voturi: românești 26.1, germane 35.2 și ungurești 37.4 la sută.

In comitatul Cojocna din 22,026 voturi: românești 39.6, germane 9.1, ungurești 50.4 la sută.

Orașul Cluj din 17,547 voturi: românești 3.3, germane 2.1 și ungurești 94.1 la sută.

In comitatul Mureș-Turda din 28,685

voturi: românești 18.6, germane 7.4, ungurești 73.4 la sută.

In comitatul Târnava mare din 33,060 voturi: românești 23.1, germane 62.9 și ungurești 12.8 la sută.

In comitatul Sibiu din 35,570 voturi: românești 47.2, germane 45.9, ungurești 6.2 la sută.

In comitatul Solnoc-Dobâca din 23,742 voturi: românești 48.2, germane 6 și ungurești 44.7 la sută.

In comitatul Turda-Arieș din 19,511 voturi: românești 45.7, germane 1 și ungurești 52.3 la sută.

In comitatul Odorheiu din 26,078 voturi: românești 1.1, germane 3.1 și ungurești 95.6 la sută.

In Bănat. Comitatul Caraș-Severin din 91,887 voturi: românești 63.1, germane 19, slovacești 1, ungurești 10, sârbești 2.4 la sută.

In comitatul Timiș din 96,892 voturi: românești 31.1, germane 42.2, ungurești 11, sârbești 12.2 la sută.

Orașul Timișoara din 17,156 voturi: românești 5.7, germane 47.1, ungurești 41.9 și sârbești 3.3 la sută.

In comitatul Torontal din 143,781 voturi: românești 10.1, slovacești 3, germane 39, ungurești 18.6 și sârbești 26.9 la sută.

In părțile ungurene. In comitatul Arad din 53,029 voturi: românești 4.3, slovacești 2.3, germane 17.3 și ungurești 36.3 la sută.

In orașul Arad din 18,187 voturi: românești 8.4, germane 8.3 și ungurești 79.8 la sută.

In comitatul Ciomad din 34,433 voturi: românești 7.2, slovacești 12.9 și ungurești 76.6 la sută.

In comitatul Bichiș din 83,136 voturi: românești 1.2, slovacești 22.6, germane 2.8 și ungurești 73.3 la sută.

In comitatul Bihor din 93,385 voturi: românești 15.1 și ungurești 83.6 la sută.

In Orașul Oradea-Mare din 16,703 voturi: românești 3.7 și ungurești 94.7 la sută.

In comitatul Maramurăș din 26,500 voturi: românești 12.9, germane 19.7, rutene 19.2 și ungurești 47.5 la sută.

In comitatul Sătmar din 60,596 voturi: românești 14.7, germane 3.5 și ungurești 81.3 la sută.

In orașul Sătmar din 8174 voturi: românești 1.4 la sută.

In comitatul Sălaj din 28,136 voturi: românești 28.2, germane 1 și ungurești 70 la sută.

In comitatul Ugocia din 10,585 voturi: românești 3.2, germane 4, ungurești 73.3 și rutene 19.5 la sută.

Aceste sunt pe scurt datele publicate de „Népszava“, din cari reiese lămurit atentatul scârbos ce-l pregătește ministrul Andrassy în contra naționalităților nemaghiare din țară. Nedreptatea cea mare ce se face prin acest proiect masselor celor mari ale muncitorilor, apoi naționalităților și indeosebi Românilor, o caracterizează foaia socialistă prin următoarea pararelela pe baza datelor din proiect:

»Pe când dintre cele 2,015,355 de bărbați maghiari numai 1,608,707 bărbați știu scrie și ceti și totuși capătă 2,501,460 de

voturi și adecă le căpăta marii proprietari, proprietarii mijlocl, fabricanții comercianții și funcționarii cu votul dublu și triplu: pe atunci cei 684,261 de bărbați peste 24 de ani români vor căpăta la olaltă numai 299,537 de voturi. Nu-i așa că acest sistem va și să măsure dreptul cu dreptate admirabil?»

Intr'adevăr și-se ridică sângele în obraz când te gândești cu câtă obraznicie se silesc cei dela guvern să falsifice și denege drepturile pe cari spiritul timpului și un Monarch înțelept vrea să le deie popoarelor, ce cu atâta sudoare poartă greutatea acestui stat!

Adunarea poporală românească din Sâncel.

— 29 Sept. n. 1908.

Duminecă în 27 Septemvrie s'a ținut în comuna fruntașe Sâncel de lângă Blaj o adunare poporală a alegătorilor Români din cercul pretorial al Hususăului, având la ordinea zilei discuția asupra situației politice generale și în deosebi a votului universal. Adunarea a fost favorizată de un timp splendid, o zi frumoasă cu soare cald de vară, ceea ce a contribuit mult la succesul frumos și la aspectul sărbătoresc ai adunării.

Deși a fost anunțată abia cu 2—3 zile înainte, totuși s'a adunat un număr însemnat de mai multe sute de țărani români din comuna Sâncel, Spini, Pânade, Iclod Bia și din alte sate. Am remarcat în deoseb: o ceată bravă de vre-o 60 de bărbați veniți din depărtare destul de însemnată din comuna Tăuții. Preoțimea din jur aproape fără nici o excepțiune a fost de față, pe lângă aceștia a luat parte la adunare un număr însemnat de inteligenți din Blaj.

Adunarea s'a ținut în o grădină de lângă biserică. S'a început la oarele 11½ când preotul din Sâncel V. Smighelschi prin câteva cuvinte salută pe cei întruniți și invită adunarea să se constituie, ceea ce se face alegându-se de prezident P. On. D. Iosif Lila v. protopopul dela Iclod.

Nou alesul prezident urcă tribuna și prin frumoase cuvinte mulțămeste adunării pentru încrederea pusă într'ansul apoi înainte de a se intra în ordinea de zi propune, iar adunarea primește cu mare însuflețire textul unei telegrame omagiale, care s'a trimis Majestății Sale prea înaltul inițiator al legii despre sufragiul universal. Textul acesta e identic cu acela, care s'a mai trimis din alte adunări de acest fel. Se dă apoi cuvântul d-lui Dr. Romul Boilă, avocat în Dicioșmărtic, un harnic și înflăcărat Român. D-sa vorbește despre situația politică actuală din țara noastră aducându-o în legătură cu postulatoie programului nostru național. Vorbitorul combate cu multă convingere sistemul nedrept de aspirare cu care ne fericesc cărmuitorii țării enunțând acel adevăr de care sunt pătrunși toți aceia, cari au durere de inimă față de viitorul țării și soartea popoarelor ei, că nu va fi pace în Ungaria până când nu va înceta aspirarea popoarelor nemaghiare și până când nu se va inaugura o nouă eră de libertate, egalitate și frățietate. Insistă în deoseb: asu-

părăteasă nu poate fi, decât o fată, care iar își trage originea din soare. In Peru altcum erau toate, nu ca la noi.

— Poate, spuse convingător Linuța, de frică să nu să manie Nițu, și să nu mai continue cu povestea.

— Destul atâta, că soarele n'a ascultat oftările și ruga lor, și n'a aprins nici un foc.

— Auzi acolo! nici unul? esclamă Linuța, care nu se aștepta-se la așa desnodământ.

— Nu, zeu! soarele n'a aprins nici un rug, făr a strigat lui Jnka și Peruaniilor, că Emma e chemată să aleagă din cei doi; pe care îl va iubi ea mai tare, acela să fie împărat.

— Atunci povestea-i gata, gândi Linuța și o și spuse tare.

— De unde! Emma n'a vrut odată cu capul să aleagă. Soarele i-a îngăduit o lună de gândire, dar fără de rezultat, pentru că dacă gândea în o clipită, că inima sa e pentru cutare, nu cuteza să o spună pentru că simțea că pe celalt îl are cu mult mai drag, decât ea prin hotărârea sa, să-i facă supărare. Ea știa bine, că amândoi o au dragă, și că atunci, când pe unul l'ar ferici, pe celalalt l'ar omori. Ceru deci sfat dela Telesco. Și acesta o sfătui să ieie pe Kusko.

— Pe cine? întrebă Linuța, care crezută, că n'a priceput bine.

— Ce te miri așa? Ți-am spus, că istoria asta s'a pretrecut de mult tare de mult în Peru... Atunci plângând Emma ceru sfatul lui Kusko. Acesta îi dovedi limpede, că ea numai pe Telesco are să'l aleagă, numai pe el îl poate ferici, pentru că acela îi și mai vrednic de coroana împărătească, decât el. Ce să facă biata fată, dela cine să mai ceară sfat? și popii și tatăl său nu voriră cu nici un preț să se amestece în afacerea aceasta, care era a soarelui și numai el putea să-și spună dorința.

Emma era desnădăjdută... Știind că Kusko o iubește foarte mult, îl pândi până merse într'o sară în pădure, unde el începu a se tângui în un cântec plin de duloșie, cât o are de dragă și cum nu poa'e trăi fără ea. Fata neputând rămânea ascunsă și mai departe, se aruncă la el, îl apucă de gât, se așeză în iarbă lângă el și răzămându-și capul pe umărul lui, începă a plânge așa de jalnic, cât și-se rumpea inima, și îl desmerda mereu, zicându-i: Dragul meu Kusko... Să vezi Linuța ce ilustrație frumoasă este pentru scena aceasta!

— N'ai putea aduce odată cartea se rugă copilă, așa mi-ar plăcea să vad și eu ilustrația;

— Nu se poate! cartea e a frate meu și m'a oprit să mă ating de cărțile din biblioteca lui... Destul, că Emma a început a plânge de dragostea cea mare, ce o avea pentru Kusko, și și acesta începă a se tângui. Ce crezi, poate se așa ceva?

— Ba!

— Ei, dar în carte așa stă scris! Ascultă numai mai departe, Cum stăteau ei acolo, numai iacă și Telesco dă preste ei și când îi vede, se pleacă înaintea lui Kusko și i-se închină zicându-i: »Slavă ție, împărate al Perului, fata soarelui pe tine te-a ales!» și voi să-și pună în chip de omaj gâtul său sub piciorul lui Kusko. Dar Emma și Kusko săriră repede în picioare și-i strigară lui Telesco, că e în rățăcire. »Pe tine frate te iubește ea, la tine se gândește, de tine visează, tu ești cel mai scump al inimii ei și împăratul Peruanilor!

Telesco trăsări, el îl iubea pe fratele său cu mult mai tare, decât să fi dorit, să se împlinească, ceea ce spunea el. Privi cu nedumerire spre Emma, care îl prinse acum pe el de gât, îl sărută fierbinte și-l trase lângă sine în iarbă și astfel stătă ea multă vreme între cei doi gemeni, acum sărutând pe unul, acum desmerdând pe celalalt, dar ori de câte ori sărută pe Telesco îi zicea oftând: »Oh dragul meu

Kusko!» și când îmbrățișa pe Kusko șoptea cu dragoste numele celuialt frate... Era ceva grozav Linuța, crede-mi!

— Foarte grozav! ofta ea.

— Și când Telesco observă s'au cel puțin i-se părea că Emma e cu ceva mai gingașă față de Kusko, o împintea mereu: »Alege-l Emma!» în nădejde că-și face bucurie fratelui său. Îndată ce observă însă, că poate, că iar mai conveni el, nu spunea nici o vorbă, nici un îndemn, căci era mai gata să sufere el ori ce durere, decât să arunce în desnădejde pe fratele său. Tot așa era și Kusko. »Alege-l pe el Emma«, striga el, când aceasta se întorcea spre Telesco, dar tăcea, când Emma își odihnea capul pe umărul său. Nu-i era frică de moarte, căci știa, că va trebui să moară dacă Emma nu-l va alege pe el, dar se îngrozia de nespusa suferință, ce-l va cuprinde pe frate său... Linuța dragă, poți-le tu înțelege toate acestea, eu le spun acestea fiindcă așa stă în carte.

— Le înțeleg, cum să nu? Asta venia de acolo, că erau gemeni, — răspundea fata.

Și Nițu se bucură, că Linuța poate cuprinde chinurile, de care era muncită inima Emmei și marinimia celor doi gemeni, căci el nu l'ar fi putut explica lucrurile acestea. Și înțelegerea grabnică a Linuței, îi măria și lui dragostea pentru povestea aceasta din Peru, care acum i-se

pra punctului esențial din programul nostru național: recunoașterea poporului român ca națiune alcătuitoare de stat, enunțând-o acesta cu tot dreptul ca țintă finală a luptelor noastre naționale. Mai departe zice vorbitorul trebuie să ne luptăm pentru dobândirea unei legi despre sufragiu universal egal și fără restricțiuni și prin aceasta pentru democratizarea țării spre egala îndreptățire a tuturor naționalităților conlocuitoare. Combate cu puternice argumente sistemul de asuprire, de care au parte naționalitățile nemaghiare începând dela cel din urmă muncitor și până la deputații aleși pentru dieta țării. Intre aprobările întregii adunări protestează înoprirea faptului, că reprezentanții adevărați ai poporului român în dieta țării, deputații noștri naționaliști sunt tractați acolo ca niște trădători și criminali ordinari. Amintește mai departe cea mai nouă desconsiderarea partidului naționalităților din dietă prin faptul că majoritatea *koșuthistă* n'a împlinit prezențierea justă a deputaților naționaliști de-a alege și dintre dânsii membrii în delegațiuni.

Intreagă adunarea protestează cu oratorul împotriva acestei noi nedreptăți, prin care popoarele nemaghiare din țară li se înfundă glasul de acolo, unde ar putea să se audă în întreaga Europa. Astfel de fapte, zice oratorul, contribuie numai la înăsprirea mai mare a relațiilor politice. Să-și aducă însă aminte guvernării noștri, că până când nu se vor reîntoarce de pe calea greșită de azi și nu se va începe o epocă nouă de dreptate și egalitate pentru toate popoarele țării, până atunci nu va putea să fie pace. Până atunci vom lupta din toate puterile noastre, până când vom dobândi toate drepturile, cari ne compet.

Oratorul, care a vorbit din inima tuturor celor prezenți și a tălmăcit dorințele și aspirațiile juste ale neamului nostru, a fost răsplătit cu vii aplauze.

Urmează la cuvânt d-l Dr. Ioan Bălan, vicenotar consistorial în Blaj, care aproape un ceas vorbește despre votul universal, sau cum a zis d-sa mai bine și mai pe înțelesul poporului despre: dreptul de alegere adecă dreptul ce-l are fiecare cetățean de a contribui cu votul său la faceerea legilor, cari hotărăsc soarta țării. D-l Bălan a vorbit în un limbaj lămurit, la înțelesul poporului în graiu simplu românesc cu exemple luate din viața poporului, așa încât nu cred să fi fost cineva dintre cei adunați, care să fi rămas fără de a înțelege ce va să zică acel vot universal și că fiecare locuitor al țării ajuns la vârsta bărbăției, care are minte sănătoasă și care poartă greutate, are dreptul de ași spune cuvântul său în conducerea țării.

Astfel de oratori populari ca d-l Bălan ar fi de dorit să avem la cât mai multe adunări populare. D-sa a vorbit, explicând poporului cu deamăruntul toate condițiile votului universal adevărat, arătând totodată silințele ministrului Andrássy de-al falsifica prin un proiect de lege meșteșugit și întortochiat, prin care vrea să susțină mai departe domnia de clasă și supremația rasei maghiare între aplausele și aprobările dese ale poporului espune vorbitorul nedreptatea ce să plănuiește de către guvernul actual prin aducerea unei astfel de legi, care va fi bazată pe *pluralitate*, condiționată de cunoștința limbii ungurești, de cunoașterea scrisului și a cetitului ș. a. Explică mai departe la înțelesul poporului celelalte condițiuni, pe cari ar trebui

părea și mai frumoasă, ca mai înainte. Destinicia lui de poveșitor creștea mereu și fără se bage de seamă încep să spună pe un ton dramatic cuvintele, pe cari Telesco i-le zise Emmei. »Alege-l pe el fică a soarelui! alege-l pe el, pe nobilul Kusco, care te iubește. Căci nu este căprioară mai sprintenă ca el în toți munții noștri, nu este nici un vânător mai sigur ca el în pădurile noastre și erou mai viteaz ca el în întreg Peru! Alege-l fică a soarelui, căci nobilul Kusco numai pe tine te iubește! Am auzit, cum odată prin somn pomenea numele tău. L'am văzut cum își desfăcea brațele, ca și cum te ar fi căutat pe tine și apoi te stringea la inima sa și buzele lui erau adunate, ca și cum te-ar fi sărutat. Alege-l pe el fică a soarelui!»

»Oh, nu-l ascultă! începea Kusco, numele tău e imprimat adânc în peptul acestei odrasle atât de strălucite a împăraților noștri. Numele tău îl strigă el, când luptă în potrița dușmanilor Perului. Și la auzul acestui strigăt, dușmanii se împărășiau în toate părțile, ca și cum însuși soarele s'ar fi scoborit pe pământ, ca să prăpădească pe turbații dușmani ai copiilor săi. Alege-l pe Telesco, o tu, cea mai strălucită fică a luminei.»

— »Ei, dar am avut noroc cu Kusco, care a venit în ajutorul meu, căci altcum m'ar fi omorât dușmanii. El câștigă tot-

să le întrunească legea despre dreptul de alegător, adecă să fie vot secret și după comune. Insistă mai cu samă asupra arădărilor nedrepte și meșteșugite a cercurilor electorale, care să proiectează tot în defavorul nostru. Foarte nimerit aduce apoi aici vorbitorul în legătură cu chestia aceasta câteva poziții din bugetul preliminar pe anul 1909. Așa spre exemplu o sumă însemnată este destinată pentru colonizări, a căror scop este de-a vări icuri de Maghiari prin ținuturile locuite de naționalități, ca să spargă masa compactă a acestora și să câștige majoritate de alegători în diferite cercuri, unde ar trebui după dreptate să fie deputați de-ai noștri. Iată, zice d-sa, pentru ce crește mereu dările, cari le plătim noi, ca să poată să ne strice și la alegerile de deputați în loc ca să ne dea la toți dreptul de alegător. Astfel tare mă tem, că nu va fi o lege dreaptă ci o minciună a dreptului de alegător.

Intreaga vorbire a fost primită de aprobările dese ale celor de față, iar oratorul a fost aplaudat și felicitat.

După acestea părintele V. Smighelschi propune iar adunarea primește cu însuflețire un proiect de hotărâre, în care se cere introducerea prin lege a votului universal egal secret după comune.

În fine urcă tribuna prezidentul adunării d-l protopop Iosif Lila și în frumoase cuvinte mulțamește poporului adunat, că a ascultat de glasul conducătorilor săi și a venit în număr așa de frumos la adunare, îndeamnă poporul să țină cu tărie la credința strămoșească, la credința în Dumnezeu, dela care singur putem aștepta dreptate și care singur ne poate ajuta. Poporul adunat răspunde cu D-zeu să ne ajute!

Părintele Smighelschi deasemenea laudă ținuta deamă și pașnică a poporului, asupra căreia atrage atenția reprezentantului autorităților publice, căruia li zice, ca să raporteze mai marilor săi că poporul român e un element de ordine, care însă știe să-și pretindă drepturile sale fără de-a nedreptăți pe cineva. Apoi face atent poporul adunat să se depărteze în liniște la ale sale și să aștepte în liniște și cu încredere în Dumnezeu desfășurarea lucrurilor și să asculte și pe mai departe de glasul conducătorilor săi firești.

Astfel s'a ținut adunarea aceasta în cea mai exemplară ordine și liniște încât nu a fost nici o lipsă să vedem pe-acolo și sulțele gendarmilor, cari is nălipiți dela adunările românești.

Raportor.

Să sprijinim mișcarea teatrală.

Dăm loc cu plăcere apelului de mai jos, pe care-l adresează directorul artistic al societății noastre teatrale, d-l A. Bănuțiu, în numele societății, către publicul românesc de pretutindeni, în firma speranță, că apelul va afla un viuzăsunet în inimile Românilor doritori de înaintarea noastră culturală.

Mult stimat Domnule,

Este de prisos să fac o lungă introducere pentru a Vă reaminti faptul precunoscut, că *trăim în era însoțirilor de tot soiul*. Numai întovărășirea așezată pe o temelie bună și numai continua colaborare spre-o țintă comună poate asigura o izbândă, de orice natură ar fi.

În viața noastră culturală, două însoțiri mai de samă, »Astra« și »Societatea

pentru fond de teatru« încearcă să promoveze literatura, arta și în genere cultura noastră națională. Zic încearcă, pentru că în realitate, ambele aceste societăți stau încă departe de ultimul țal. Și cauza zace desigur nu numai în »împrejurările mașter« cari au zădărnicit înaintarea lor, ci mai mult în noi înșine, cari nu le-am dat necondiționatul și necurmatul sprijin, bănesc și moral, cu care le eram datorii.

Ca slujbaş al societății noastre teatrale mă refer în special la dansa și mărturisesc, că mă înspăimânt de progresul din samă afară anevoios, pe care aceasta l'a realizat în cursul celor treizeci și opt de ani de existență. O tovarășie care îmbrățează o problemă așa de ideală, așa de necesară pentru reputațiunea unui neam iubitor de ce e bine și frumos, a izbutit să-și recruteze în curs de aproape patruzeci de ani, cincisuteoptzeci — zi: 580! membrii.

Iacă o cifră rușinoasă care trebuie să cutremure pe omul ce-și dă seama, că suntem un popor de trei milioane, cu o cărturărimă de cel puțin 25 de mii, socotind ambele sexe!

Ei bine, domnul meu și scumpe frate, situațiunea aceasta trebuie curmată cu orice preț, ori altfel dovedim, că suntem un popor care nu înțelegem rostul înfrățirilor culturale-artistice și că progresul ori regresul lor ne lasă deopotrivă indiferenți; dovedim că ambițiunea noastră nu este câtuși de puțin aceea de-a înainta, sprijinind cu obolul nostru întreprinderile de innobilare ale masselor.

Astăzi, când toate națiunile aleargă de sârg către o desăvârșire omeneste posibilă, numai noi să stăm locului sceptici și apatici în fața oricărui avânt înălțător și fericitor de inimi?

Căci, pentru Dumnezeu, cum s'ar putea tălmăci în alt chip, cifra asta de 580?... Ți-s'ar părea imposibil și totuși realitatea îți arată, că numai atâtea suflete românești au dorit cu adevărat înaintarea societății noastre teatrale, că numai aceste câteva sute din atâtea multe mii de nădrăgari ș'au dat creșterii pentru viitorul »teatru național românesc«.

Un adevăr nespuse de trist, pe care nici că l'ai cuprinde în miezul zoalei, al frământărilor de tot neamul, al »luptei« atât de bogate în felurite »ostăși naționale« neobosiți în a isprăvi cu sgomot mare treburi cu atât mai mici. Numai retrăgându-te în liniștea camerei tale și deschizând paginile statisticei noastre culturale și se vor destăinui însă rece și imparțial adevărații luptători, cari nu în strigăte de bălci, ci în taină au dat pildă bună și-au vorbit făptuind.

Căci fapte și iar fapte ne trebuie mai ales azi, când banul este mai mult decât oricând »nervul lucrurilor«, când fără de capital nu se poate înghieba nici o acțiune trainică și aducătoare de roade sigure. Cum ajutorul din afară este un oaspe zadarnic așteptat, să ne pătrundem odată pentru totdeauna, de adevărul cuvintelor »prin noi înși-ne« și înrolându-ne, sărac și bogat, în șirul membrilor acestei nobile tovarășii, să ne descărcăm conștiința de păcatul greu săvârșit până aci față de dansa.

Cunoaștem vecinica scuză: »sărăcia! Dar cine nu știe de asemenea câte parale să aruncă la noi — »poporul sărac« — pe lux, pe joc de cărți, pe beutură, pe tutun, pe atâtea lucruri absolut inutile. Numai pentru societăți, ca »Astra« și »So-

cietatea teatrală« nu se găsec pungi deschise, nu se găsec inimi altruiste, nu să ivesc daruri și nu să nasc testatori.

Săraci? O nu-i adevărat, căci nu există nădrăgar român dornic de înaintarea neamului, care să nu poată achita fondului teatral, în rate de câte 10 coroane și în decurs de 10 ani, suma bagatelă de 100 cor. Și să fim în clar: a fi membrul acestor două tovarășii pentru întreagă viața, nu este o jertfă, ci este cea mai elementară datorință a fiecărui cărturar, negustor și meșteșugar român, care cuprinde pericolul ce ne amenință, dacă vom mai întârzia a ne strânge rândurile, împlinindu-ne toate datorile față de noi înșine, deci față de cultura națională.

Domnul meu și iubite frate! În numele societății al cărei slujitor sunt, îmi permit să fac apel la mîntea și inima D-voastră, rugându-vă din tot sufletul meu a Vă înscrie membru pe viață și a recruta în cercul cunoștințelor și prietinelor D-voastră tot mai mulți aderenți, cari să se înscrie înșiși și să agite în ce'e mai largi sfere ideea teatrului românesc. În special, — decretându-se la adunarea generală din Oravița înființarea de »comitete filiale« în toate orașele și comunele noastre mai de samă — Ve-ți binevoi a-mi răspunde de urgență, că este ori nu oportum a se înființa și la D-voastră un astfel de »comitet filial«.

Și până atunci însă, Ve-ți nizui a căștiga cât mai mulți membrii și pentru o mai bună evidență, Ve-ți ruga pe fiecare membru nou, a scrie și-a iscali pe un cvart de hârtie textul următor:

»Subscrisul, mă rog a fi primit în șirul membrilor pe viață ai »Societății pentru fond de teatru român«, având a-mi împlini astfel datorințele statutare.

Local, datul

iscălitura:
caracterul:
Domiciliul:

Acest document dimpreună cu rata primă de cor. 10, veți binevoi a-le înainta fără amânare d-lui Dr. Nicolae Vecerde, cassarul societății, Brașov, ori eventual cassarului noului »comitet filial« ce să va înființa în orașul D-Voastră.

Nădăjduind cu tărie, că nu veți ocoli, de a vă împlini și sub acest raport întreaga datorință de proptea reală a culturii noastre naționale, — Vă rog să primiți, stimat d-le, încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

Brașov, 1/X 1908.

Str. Sf. Nicolae 7 A.

Aurel Paul Bănuțiu,
directorul artistic al »Societății p. f. de teatru român«.

STIRILE ZILEI.

— 18 Septembrie v.

Scăpat din închisoare. Dela colaboratorul nostru d-l V. Nițescu, osândit la trei luni închisoare de stat, primim astăzi o cartă ilustrată prin care ne comunică în cuvinte ludoșoștoare că »după 3 luni și 8 zile de tănjure după sfințenia libertății« a eșit sănătos din temnița Seghedinului. Carta mai este iscălită și de întemnițării Andrei Hlinka, Dr. V. Srobar, Dr. I. Lușpaș și George Stoica. Prietinelui Nițescu îi dorim curagiu și putere pentru conti-

deanaa premiul cel dintâi în toate jocurile copilăriei noastre, și el totdeauna în numele tău lupta și cu numele tău biruia!»

(Va urma).

Portul național românesc.

În unul din nmerle trecute »Voinea Națională« publică următorul articol interesant din peana d-lui P. Locusteanu, care, precum știm, a luat parte la festivitățile culturale românești din Oravița

Odinioară, portul național bănățean era renumit în românimea întreagă. El se compunea din: cămașe albă lucrată în șabace de o varietate artistică foarte interesantă, ilic alb de subă cusut cu lână neagră, opreg lat de o palmă brodat cu bogat și lucitor fir de aur și terminat cu lungi ciucuri roșii și albi, șorț roșu țesut cu fir și lână pe pânză românească. Portul era pe vremea aceia mândria Bănățenilor. Și le prindea atât de bine pe româncele noastre această simplă dar cochetă și artistică îmbrăcăminte! Vestea frumșetii bănățene se răspândise pretutindeni.

Și româncele știau, că frumusețea lor naturală și-o câștigă din podoba portului românesc. Și de aceea, de când românce începea să se simtă fată, lua acul și s'apuca să-și lucreze podobe artistice cu cari

odată să prindă în laț pe »feciorul« — cum se zice pe-acolo, — care s'o ferească.

Cu ce drag lucrau pe vremea aceea fetele oprege și cămăși! Împletind cu hărnicie firul, ele dădeau drumul gândurilor de curată fecioară să se împletească și ele în visuri de noroc. Și doritul noroc făcea să le crească inima și să le fecundeze închipuirea. În dorința de a fi cât mai frumoase, ele născocceau înbinări noi de culori, desemnuri noi, frumșetii noi, cari de cari mai artistice. Și ast-fel, din visuri și fir s'au lucrat odinioară atâtea podobe artistice, cari azi, din nenorocire, sunt prețuite numai de vizitatorii muzeelor etnografice.

În contact cu viața grea de toate zilele, bănățencele au devenit și ele mai practice. Romanticele preocupări de odinioară au părăsît pe fetele de azi. Ele nu mai lucrează oprege și cămăși. De aceea portul bănățean a început să decadă. Aproape pretutindeni în Banat portul național e înlocuit cu fuste și bluze de stambă proastă. Și româncele sunt incurajate să se îmbrace ast-fel și de flăcăi, cari preferă la horă pe cele înveșmântate »nemțește«. Și ce urât le stă româncelor îmbrăcate ast-fel!

Într-o Duminică, plimbându-mă prin Buziaș, am văzut la intrarea parcului o

mulțime de femei, vânzând oprege și cămăși cusute în admirabile șabace. Un opreg, la care numai fir trebuie să se fi întrebunțat de zece coroane, se vindea cu 3-4 coroane. Și se desfăceau foarte multe oprege. Le cumpărau cucoanele pentru a-și face din ele săculețe sau »réticules«.

Am întrebat pe o Româncă pentru ce vând ele atâtea frumuseți pe prețuri atât de mici. Mi-a răspuns:

— Da ce să facem cu ele, domnule? Dacă fetele noastre nu vor să le mai poarte? Să le ținem de geaba în ladă? Ele vor azi să se îmbrace nemțește.

Altă femeie mi-a spus:

— Eu le vând pentru că omul meu s'a dus la »cătane« (adică la oaste N. R.) N'am bani. Ș'apoi eu ș'asa la horă nu mă mai duc. Ce să fac cu ele?

Și multe din aceste cămăși și oprege erau adevărate obiecte de artă. Unele erau nou-nouțe. Nici odată nu fuseseră purtate.

Iar femeife cari vindeau aceste obiecte erau îmbrăcate, după moda șvabească, în fuste umflata par'că cu țeva, cari ascundeau ori-ce grație și mlăderii ale trupului și făceau să pară bieteale femei ca niște țapene butoaie umblătoare.

nuarea luptei, iar celor rămași în închisoare răbdare și bărbăție întru suportarea restului pedepsei.

Starea sănătății regelui Carol. În zilele din urmă s'au lăsat din nou vesti neliniștitoare despre starea sănătății regelui Carol. Cu privire la aceste știri ziarul »Acțiunea Conservatoare« publică următoarele: »Putem afirma din sursă autorizată, că știrile alarmante ce au circulat zilele aceste asupra stărei sănătății M. S. Regelui sunt din fericiere exagerate. Iubitul nostru Suveran a suferit, este adevărat, zilele trecute de crampe, dar nu este nimic alarmant în mersul boalei sale. D. Dimitrie Sturdza la informațiile ce s'au cerut dela Curțile străine, a expediat eri telegrame liniștitoare, în sensul, că M. S. Regele se află mult mai bine și afară de orice pericol. Zilele acestea va avea loc un conziliu de medici la Sinaia cu celebrii dr. francezi Combes și Boissier, probabil și cu un distins medic din Berlin pentru a reglementa sistemul alimentar al Suveranului.«

Un nou proces de presă al »Tribunet«. Cetim în »Tribuna«: »Azi (Marți) după prânz la oarele 4 s'a prezentat la redacția noastră funcționarul de poliție Dr. Mikos Gábor însoțit de detectivul Rónai István cerând manuscrisul articolului »Cine-s oamenii lui Kossuth?« apărut în numărul nostru dela 27 Maiu 1908 și prin care se desvălea adevărul despre Saluzsinski unul din cățelușii lui Kossuth, redactorul faimoasei »Lumina« din Budapesta. Refuzându-le manuscrisul numiți funcționari au făcut perchițiile în redacția noastră fără a găsi însă manuscrisul căutat. Dresând un proces verbal în acest sens și iscăbindu-l cu toți membrii prezenți ai redacției și cu șeful administrației noastre d-l Gh. Nichin, funcționarii au plecat, lăsându-ne perspectiva unui nou proces.«

Act de volnicie. »Tel. Rom.« aduce în numărul său de astăzi următoarea știre aproape de necrezut: Primim știrea telefonică, cumcă conferința preoțească din trachul Mercuriei, convocată și întrunită în comuna Păuca, a fost dizolvată cu forță, la ordinul prim-pretorului din Ocna-Sibiului. Așteptăm amănunte despre acest nou act de volnicie, săvârșit din partea unui funcționar, ori hiperzelos în patriotismul său, ori necunosător de autonomia și organizarea noastră bisericească.

Mobilizarea unui corp de armată românesc. Conform ordinului Maj. Sale Regelui Carol și pe baza articolului 12 al regulamentului de mobilizare, divizia a treia din corpul al doilea de armată s'a mobilizat în 15 Septembrie st. v. Corpurile și serviciile următoare sunt mobilizate: Cartierul general al diviziei a 3-a. Cartierul general al brigadei a 5-a de infanterie. Cartierul general al brigadei a 6-a de infanterie. Al 2-lea batalion de vânători. Regimentele Argeș Nr. 4, Radu Negru Nr. 28, Muscel Nr. 30, Dâmbovița Nr. 22 cu batalioanele de rezervă. În cavalerie: Al 4-lea regiment de roșiori și al 4-lea de călărași. În artilerie: Al 6-lea regiment de artilerie cu coloanele de munițiuni Nr. 1 și 2. Toți ofițerii de rezervă și oamenii de trupă aflați în țară și aparținând acestor corpuri și servicii trebuie să se prezinte în termenul cel mai scurt la unitățile din cari fac parte.

Cei ce nu se vor conforma prezentu-

Dacă, până acum, la sate, limba și credința Românilor au rămas neatînse, în schimb, după cum am văzut, în foarte multe locuri, portul a fost atacat. Și aceasta e foarte rău. Portul este una din expresiunile materiale cele mai caracteristice ale naționalității. El face să se deosebească Românul între celelalte neamuri, așa după cum culoarea feței distinge pe alb de negru, pe Chinezii de Pielea roșii. Și este necesar, acolo unde se încearcă desnaționalizarea unui popor, ca acel popor să păstreze cât mai multe semne distinctive naționale, pentru a nu-l putea confunda nici străinii, dar pentru a nu ajunge vre-o dată să se confunde nici el pe el.

Portul național este, pentru un popor amestecat cu alte popoare, ca stindardul ce filife pe vasele ce străbat pustiiul oceanelor.

Acest lucru a fost înțeles de conducătorii Românilor de peste munți. De aceea, de câți-va ani, oameni vrednici de toată lauda și cunosători în materie au început să lucreze cu răvnă pentru reînvierea portului românesc.

În acest scop s'au studiat, la origine, diferitele porturi românești. Azi avem două interesante albume în această privință: al d-nei Cosma și al d-lui D. Comșa, din Sibiu.

Ar fi bine, ca din aceste albume să se scoată cât mai multe ediții populare

lui aviz vor fi urmăriți după codul de justiție militară. De asemenea toți proprietarii supuși la rechiziții (animale, căruțe, hamuri și automobili), repartizați la serviciile și corpurile arătate mai sus sunt obligați ale prezenta la autoritățile comunale și polițiale respective în termenul cel mai scurt; aceste autorități la rândul lor le vor preda la corpurile cărora sunt menite.

Pressa străină vorbește că mobilizarea acesta este în legătură cu apropiata proclamare a neatrării Bulgariei. Ziarele din București spun însă că ea a fost ordonată pentru exerciții, deoarece manevrele regale n'au avut loc anul acesta. Directorul general al acestor manevre va fi A. S. R. prințul moștenitor al României și va fi asistat de d-l general Crăiniceanu, distinsul șef al statului major al armatei.

Cununie. Veturia Meleșiu, Victor Păcurariu, căsătorii. Bucerdea-vinoasă, Septembrie 1908.

Cununii. Dșoara Elena I. Crangă și D-nul Andreiu A. Băgiu, anunță cununia lor religioasă, care se va săvârși Duminică în 21 Septembrie st. v. (4 Oct. n.) a. c. la oarele 11 a. m. în biserica gr. or. română din Preșmer. — Dșoara Elena Crangă din Sâmpetru și D-nul Ioan G. Buștea din Brașovul vechiu își vor serba cununia lor religioasă Duminică în 21 Sept. v. 1908, la oarele 12 din zi, în biserica gr. or. română din Sâmpetru.

Un oficiu postal în Brașovul-vechiu. Directorul oficiului postal din Brașov ne aduce la cunoștință, că începând cu ziua de azi, 1 Octombrie n. s'a deschis în Strada lungă Nr. 17 un nou oficiu postal, care ia în primire bani, pachete și scrisori recomandate și îndeplinește toate afacerile de post. Deocamdată încă nu s'a instalat și telefonul și telefonul. Oarele oficioase sunt zilnic dela 8—11 a. m. și dela 2—5 p. m., iar în Duminică și sărbători dela oarele 8—10 a. m.

Holera în Rusia. Din Petersburg se anunță: În ultimele 24 de oare s'au produs în oraș 268 cazuri noi de holera, dintre care 148 au fost urmate de moarte. Dela începutul epidemiei 4,945 cazuri au fost constatate și s'au produs 1874 cazuri de moarte. Aproape 1200 de bolnavi s'au însănătoșat.

Furt cu spargere. Ni se scrie din Ilva-mare: În noaptea de 28-29 Sept. s'au făcut aici două spargeri. Una la prăvălia românească a lui I. Fântână & Voinica, ear alta la poștă. Din prăvălie s'au furat 300 cor., iar dela poștă aproape 1000 cor. Făptuitorul nu s'a aflat. Gendarmii cercează umblând la plimbare pe stradă cu penele în pălărie și cu baioneta pe pușcă. Poate Domnia Lor cred că hoțul va veni și se va prezenta de bunăvoie. Pot aștepta mult grozavii apărători ai siguranței publice! — Q.

Foc grozav în Minesota (America). În statul Minesota (Statele-Unite) a izbucnit un groznic foc, mai săptămânile trecute, care a ținut mai mult de o săptămână mistuind multe comune și târgulețe în partea de miază noapte a statului. Flăcările au mistuit numeroase instalațiuni, lăsând loc limpede în urma lor. Numeroase vieți omenești au pierit în flăcări; un mare număr au fugit prinzând de veste

ieftine, cari la nevoie să se împraștie chiar și gratuit țăranilor pentru a-i învăța cum se îmbrăcau înaintașii lor și cum trebuie să se îmbrace și ei.

Prin unele localități s'au început campanii sistematice și energice pentru reînvierea vechiului port românesc.

Așa de pildă, în Banat, la Oravița, există un comitet alcătuit din d-nel dr. Corneanu, dr. Măneș și dr. Alexandrescu de ale cărui lucrări se interesează și d-l dr. Petre Corneanu. Acest comitet a răspândit în sate-e din jurul Oraviței modele de costume originale bănățenești și a început o campanie serioasă pentru a determina pe țăranii să înceapă iar a se îmbrăca în portul, care a făcut odinioară faima frumuseții bănățene. Prin conferințe populare acest comitet a izbutit să redeștepte în țăranii gustul cusăturilor românești. Pentru ca acest gust să fie întreținut și stimulat, comitetul a hotărât să premieze costumele ce se vor lucra după modelul portului original.

Cititorii noștri știu că, cu prilejul serbărilor date la Oravița anul acesta, au fost premiate zece costume.

Pilda dată de Oravițeni ar trebui să fie cât mai neîntârziat imitată și de alte centre românești, de oare ce e și păcat dar și primejdios să lăsăm a se pierde

nenorocirea sau fiind vestiți. 15 mii de suflete au rămas fără adăposturi. Flăcările au distrus până și podurile de peste ape, cum și liniile ferate, ajungând cu desăstrul până la hotarul dinspre Canada. Pa-gubele făcute, după cele scrise de ziare se ridică la vre-o sută de milioane. Incendiul a luat atât de mari întingeri din cauza secetei din acele locuri, unde s'au uscat tot felul de ierburi. Numai o ploaie, care a căzut în zilele din urmă, a făcut ca flăcările să nu cucerească și alte locuri.

Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul superior din Năsăud invită la serata literară muzicală urmată de dans, care se va aranja în Năsăud în sala de gimnastică Duminică în 4 Octombrie st. n. 1908 din incidentul serbării de aniversare a deschiderii gimnaziului și a onomasticeii Majestății Sale. Venitul curat este destinat în favorul »Mesei studenților« dela gimnaziu.

Sinuciderea unei fete de țăran. În com. Răzvad, la câțiva klm. de Târgoviște (România) s'a petrecut Duminică pe la oarele 8 jum., o dramă, care a emoționat tot satul. Una din fetele cele mai frumoase din comună, Tina Niță Dinulescu, în etate de 18—20 ani, flica unuia dintre frunțașii satului, după ce s'a pregătit ca să se ducă la biserică, deodată a căzut jos ca trăznită. Părinții fetei au început să strige după ajutor. Ajutoarele au fost însă zadarnice, căci ea murise pe loc. Căutându-se a se ști din ce cauză a murit așa de grabnic, în urma cercetărilor s'a găsit într-o farfurie un fel de otravă, din care — probabil — nefericita fată a înghițit o mare cantitate. Otrava a fost așa de puternică încât și-a făcut efectul imediat. Nu se știe ce otravă conținea farfuria. Posibilitatea unei întâmplări, adevă de a fi luat acea otravă din nebagare de seamă e eschisă cu desăvârșire, așa că e vorba de o sinucidere.

Cum a asurzit Beethoven. Alice M. Diehl a scos, în Londra, o carte despre Beethoven, marele compozitor de odinioară. Dă multe amănunte aflate dela tată-său, care a fost școlar al lui Hummel, unul dintre pretinii muzicantului; altele le are dela vioristul Leopold Iansa. Istoria asurzirii o dă după spusele Englezului Ch. Reate, care a fost la Viena să aducă pe Beethoven la Londra, unde specialiștii voiau să încerce a-i da auzul. Dar artistul n'a voit, căci auzul și-l pierduse căzând odată așa de tare în mâni, încât și-a rupt nervii.

Nou avocat român. Primim spre publicare următorul avis: Am onoare a Vă aduce la cunoștință că am deschis cancelarie advocațională în Blaj (strada Tipografiei, casa Naftali) Dr. Ludovic Csato avocat.

AVIZ. Din cantitatea de lemne folosite la edificarea viaductelor căii ferate locale Păgăraș-Brașov și rămase (lemn moale, scânduri și bucați tăiate) se vinde în mic și mare. Cu vânzarea lemnului este încredințat la fața locului funcționarul aplicat pe teritoriul comunei Șinca-nouă.

Cum a fost ales Bogdanovici patriarh. Comedia jucată în jurul scaunului de patriarh dela Carlovăț, s'a sfârșit precum știm, prin alegerea candida-

tului guvernului Lucian Bogdanovici, fostul episcop de Buda. Între Sârbii independenți, e mare amărăciune împotriva radicalilor, cari sunt învinuiți că au vândut scaunul de patriarh pentru niște concesii nelămurite și trecătoare. După alegere independenții au făcut manifestații aprinse împotriva radicalilor. Iată și concesionile pe cari radicalii le-au obținut dela Guvern: 1. Dreptul de supraveghere al guvernului asupra administrației averilor mănăstirești se întinde numai la casarea hotărârilor congresului; guvernul nu are dreptul de a dispune. 2. Hotărârile și statutele congresului vor fi aprobate sau fără nici o impunere sau vor fi pur și simplu respinse. 3. Pentru executarea hotărârilor congresului, guvernul îi pune la dispoziție forța armată fără a mai supraveghia hotărârile congresului.

Congresul va fi convocat pe 3 Oct. pentru a i-se citi hotărârea M. Sale. Instalația patriarhului va fi în 4 Oct. Noul Patriarh Bogdanovici a declarat unei deputațiuni a partidului radical, că va da 20 din venitele de patriarh pentru un fond menit să îmbunătățească dotațiunea preoțimii. Noul patriarh Bogdanovici este un om relativ tânăr, de 41 de ani și a ajuns episcopul Budei acum sunt 11 ani, deci în vârstă de 30 de ani. Din trecutul lui, ziarele ungurești amintesc conferința interparlamentară dela Paris din anul 1900, când Bugdanovici a rostit un discurs spunând că-i patriot ungar și credinciosul Ungariei unitare. Un trecut nu prea bogat deci, dar cu atât mai „patriotic“.

Mare adunare socialistă în Viena.

Duminica trecută au ținut social-democrații din Austria o mare adunare în Viena. La aceasta adunare au luat parte și delegații ai socialistilor din Ungaria. La ordinea zilei a fost reforma electorală în Ungaria și scopul: de a veni în ajutor fraților din Ungaria.

Noi, zice președintele, deputatul Pernerstorfer, dacă am învins în cestiunea votului universal avem să-o mulțumim numai, că cu câțiva ani înainte s'a aflat în Ungaria un ministru (Kristoffy) care a propus Majestății Sale de a introduce votul universal, zicând că așa numai va putea fi delăturată criza ce izbucnise puternic. Incurajați de aceasta Austriei au început lupta pentru votul universal și au izbutit să aibă un parlament construit pe baza unei legi electorale democratice, care dă votul universal, egal și secret tuturor cetățenilor. În Ungaria însă, deși aici s'a făcut începutul, nici azi cetățenii nu se bucură de acest drept electoral. Acolo cei dela cârmă umblă în tot chipul să zădărnicească votul universal, de aceea noi socialistii din Austria ne simțim

fără urmă unul din cele mai mândre și mai minunate semne ale naționalității românești.

P. Locusteanu

O reamintire.

Era în spre seară. Vitele veneau dela câmp.

Eu, copil zburdalnic ce eram, făceam pe la grajd cu un zbiculeț neorânduieii groznic. Plezniam vitele, caii; dar ele, mai cumiți decât mine, se feriau și lăsau frâu slobod zburdălniciei mele. Numai de o iapă nu cutezam să mă apropiu. Era »cu nărav«.

Sluga însă, un flăcăiș îndrăsnit, îmi vede teama, și mă mustră: »Doar nu ți-e frică?«

Eu, ca să-mi arăt curagiul, sar ca un bob de piper și pleznesc iapa peste picioare cu toată puterea, ce era în mânuțele mele. În clipa următoare mă și izbi... Ce a mai fost nu știu. Numai în casă m'am trezit, în patul mamei, care zăcea greu bolnavă. Mă netezia și mă înfășa gingaș la umăr — unde am fost lovit — cu mânilor de ceară, înădușită de suspine. Parcă tremura.

Mă uitam cu frică la fața-i veștedă și galbină. Puteam observa cum se întunecă tot mai mult. Când intră tata, să-mi vadă starea îi zise cu glas stâns:

»Gavrile, Gavrile, ce se va alege din copilul ăsta?«

Peste câteva zile m'am vindecat, dar mama, în loc de a se întrâma, mergea tot mai spre rău. Câteva zile în urmă se sfârși.

În ziua înmormântării eu nu eram trist de loc. Ce pricepeam din toate acestea? Eram doar de vre-o cinci ani. Prohodul se făcu în curte. M'am dus la tata să-l întreb, că de ce sunt la noi atâția oameni? S'a uitat lung la mine, dar nu-mi răspunse. Se întoarse numai spre unchiul și rase încet: »Doamne, ce se va alege din copilul meu?!«

Încetul cu încetul se sfârși prohodul iar convoiul porni în valuri spre cimitir. Nu era chip să încap lângă sicriu. Rămăsei în urma lui, — în urma tuturor — plângând; presimțeam ceva...

Mă trezii lângă mine cu baba Ioană. Mă mângăia lin pe obraz, să nu plâng. Dar când am încetat eu, a început ea trist și tânguitor un bocet... Amintea, acum fierțata, în jelania ei: »Indură-te spre el, Doamne, că altcum ce s'o alege din el!«

Și-acum când îmi aduc aminte mă înecă lacrimile!

G. D.

datori să venim în ajutor fraților socialiști din Ungaria, cu care suntem solidari.

Așa a vorbit și Dr. Adler, conducătorul socialiștilor austriaci, și a propus o rezoluțiune, în care se protestează contra încercării guvernului ungar de a introduce votul plural și de a susține publicitatea votărei, care nefiind secretă va contribui numai la lățirea corupțiunii la alegeri.

Au vorbit apoi reprezentanții ai socialiștilor din toate țările monarhiei.

Deputatul Nemeș a vorbit în numele socialiștilor cehi în limba cehă și apoi a repetat vorbirea în limba germană. »Dreptul electoral pe care voiesc să-l introduc în Ungaria«, zise el, »este o amestecătură de tot felul de apucături și sucituri... Cum să se poată păzi la un astfel de drept electoral interesul alegătorilor? Se nșală însă cei ce cu astfel de apucături cred că vor asigura pe vecie stăpânirea nemeșilor maghiari. Când ideea constituției a răsit și în Turcia, ba chiar și în Persia, e cu neputință ca naționalitățile și muncitorii să se mulțamească timp îndelungat c'un astfel de drept electoral.

Sloveanul Kristan zice, că din Croația și Ungaria vin printre Sloveni lucrători în masă, cari fac să se estinească simbrile, ei vin fiindcă nu pot să o mai ducă acolo de unde sunt. Noi Slavii de sud stăm în legătură cu Croații din Ungaria și cerem ca și Croația să-și capete votul universal și aceasta se va întâmpla numai dacă votul universal, egal și secret va fi introdus mai întâiu în Ungaria.

Deputatul Grigorovici din Bucovina vorbește în numele social democraților români de acolo. »Conferența de azi, zice, e o conferință a marelui Austrii«. În libera Ungarie și în libera Românie proletariatul este subjugat. În Ungaria ca și România clica boerilor are interesul de a nu lăsa ca poporul să-și câștige drepturile. Românii din Ungaria sunt în situația Rușienilor din Austria. Celor trei milioane de Români e vorba să li-se dea în Ungaria numai 7½ procente din toți alegătorii, nu este aceasta o nedreptate? Dorește învingerea social-democraților din Ungaria.

Venind la rând să vorbească social-democrații din Ungaria, a luat cuvântul Buchinger. El mulțumi mai întâiu că socialiștii din Austria s'au declarat solidari cu cei din Ungaria. Am venit la Viena ca să ne consultăm cu frații austriaci ca partidă internațională organizată, ce suntem. Din cauza aceasta presa coaliției strigă în contra noastră cât o ia gura, și ne numește trădători de patrie. Știți că contele Apponyi e om cunoscut în străinătate, el nu mai înceată de a înfățișa Ungaria ca o țară cum nu mai e pe lume. Dacă însă venim să spunem adevărul, atunci să-i vezi cum se cătrănesc. Coaliția vrea să falsifice acum reforma electorală. Critică apoi aspru proiectul de reformă al lui Andrassy pe baza datelor statistice, ce le publicăm mai la vale.

Socialistul croat Buksek zice că este o legătură politică între reforma electorală croată. Nu merge, ca într'un parlament reformat ungueresc să șadă 40 de deputați croați aleși numai de 2% dintre locuitorii Croației. Trebuie să capete și Croația votul universal.

Kittel, socialist șvab din Ungaria, salută adunarea, zice că toate naționalitățile din Ungaria trebuie să se unească la luptă în contra acestei reforme electorale de nici o treabă. Slovaci au 50% de analfabeți (de cei ce nu știu ceti și scrie). Aceștia vor avea numai câte zece înși un singur vot. Să sperăm, zice, că va succeda a câștiga un drept electoral, așa de liberal cum îl au frații noștri din Austria.

Dusanovici (sârb) salută adunarea din partea Sârbilor, ear Sârbul Demetrovici exprimă speranța, că după Ungaria va veni rândul să capete votul universal și Bosnia și Hertegovina, unde nu există de loc libertate de presă și apare numai o foaie socialistă, care e mereu prigonită.

În fine se cetesc telegramele de salutare din toate părțile, cele mai multe din Ungaria, și se primește cu unanimitate rezoluțiunea propusă.

Mișcare culturală.

În 21 Septembrie a. c. s'a înființat despărțământul »Asociațiunii« pentru literatura română și cultura poporului român de pe teritoriile pretoriale ale C. Mănășturului și Lăpușului-unguresc cu centrul din urmă. Ca delegat al comitetului central a fost trimis Rev. Ioan Georgiu canonic, care însă din motive necunoscute nu a mers, ci a rugat pe d-l Dr. Ioan Cherecheș avocat în Dej, să-l substituie, care punând toate afacerile sale la o parte cu bucurie s'a angajat să azisteze la botezul despărțământului.

Cu un discurs frumos d-l Dr. Cherecheș a deschis ședința vorbind despre scopul despărțământului. Constituindu-să biroul ad hoc s'a purces la înscrierea membrilor. Frumos rezultat: s'au înscris afară de 5 membrii vechi 12 membrii ordinari, 1 membru fondator, 1 membru pe viață, și dintre țărani prezenți cei mai mulți s'au înscris ca membrii ajutători. Te pune în respect purtarea deamână a țărănilor, când e vorba de a aduce jerfe pe altarul neamului, el nu se lasă mai jos, și dânsul duce ceva dar cultorei, dar câștigat cu sudoarea feței sale.

După redeschidere s'a constatat, că s'au înscris membrii în număr frumos și s'au solvit taxele, încurgând suma de 225 cor. și așa s'a putut procedea la alegerea comitetului cercului. La propunerea presidentului s'a ales o comisiune de 7 membrii pentru candidare, în urma căreia s'a ales cu aclamațiune ca director al despărțământului Dr. Gavril Buzura avocat în Lăpușul-unguresc, iar membrii în comitet: Vasile Duma protopop gr. or. în Lăpușul-unguresc, Ioan Oltean preot în Suciul de sus, Alexandru Pop preot în Cernești, Nicolae Avram protopop în C. Mănăștur. După ce s'a adresat o vorbire de mulțumită delegatului, ședința s'a închis.

Membrii comitetului fiind toți bărbați de valoare, e garanța pentru o activitate fructiferă a despărțământului, care numai după multă trudă s'a putut înjgheba, întâmpinând piedeci, cum e desinteresul unora, cari ar fi competenți nu numai să-și dea sprijinul, ci să iea și parte activă, mai ales când e vorba de cultura poporului. Frații cei mai luminați să-i scoată pe ceilalți din întuneric, pentru că poporul e setos de cultură și urmează îndemnul conducătorilor săi firești.

Însă cu durere trebuie să constatem desinteresul unora dintre cei competenți, cari la strigătul fraților sunt surzi, însă numai când e vorba de interesul lor propriu, atunci aceștia sunt primii, cari să folosească de ei. Aceștia orânduiesc interesul public interesului lor propriu: unul atunci își cearcă lucru, pe altul interesele familiare îl rețin, altul atunci face sfințire de casă, iar altul atunci merge de acasă, ca să nu participe la o mișcare sănătoasă, între cari nu pot să nu amintesc pe d-l Augustin Pop avocat în Lăpușul-unguresc, care s'a îndepărtat de acasă, numai ca să nu ia parte la înființarea despărțământului, uitând că sunt bărbați și de valoare, cari nu urmează exemplul d-sale. Altcum mai notez, că Domnul acesta nici nu e membru al »Asociațiunii«. Ca d-sa mai sunt încă, pe cari însă nu-i numesc în speranța, că în oara unsprezecea se vor trezi. O parte dintre preoți n'au luat parte, dintre învățători numai doi au participat. Rușine să le fie!

Coresp.

Un jubileu rar.

De lângă Reghin la 24 Sept. 1908.

A implini 40 de ani de muncă neîntreruptă pe terenul educațiunii populare este e raritate. Cel ce a fost învrednicit de Dzeu a ajunge acest popas în viață, este vrednic de stima acelora, între cari a muncit, cum și de a acelora pentru cari a muncit.

Parohia gr. cat. a Reghinului, a avut Duminecă în 20 Sept. st. n. fericirea de a prăznui jubileul de 40 ani de dascălie a vrednicului său învățător-dirigent Georgiu Maior. Acest praznic însă nu a fost numai al parohiei Reghinului ci al ținutului întreg din jurul Reghinului, căci școlale românești din Reghin în trecut nu au fost numai ale Reghinienilor ci și ale jurului, fiind mai bine ajustate și provăzute cu puteri didactice mai superioare ca celelalte școli populare dela sate. De aci vine, că ținutul din jurul Reghinului are multime de fruntași și inteligenți eșiți din aceste școlale, din cari o mare parte încă au alergat ca să ia parte la festivitate.

Ceremonia s'a început cu serviciul divin, la care au luat parte învățătorii din tract în corpore, poporeni din Reghin și mai mulți foști discipuli și stimători din jur. A fost înălțător actul, când am văzut pe jubilate cu întreaga familie în genunchind înaintea altarului, ca să primească sf. taină a cumnecăturii. La fine în semn de mulțumită, după o predică avântată a Protopopului, s'a cântat Doxologia cea mare. După s. liturgie au urmat felicitările, între cari afară de a singuraticilor indivizi remarchez pe cea a poporenilor și a foștilor discipuli și stimători, cari l'au bineventat prin rostul Protopopului Arilton M. Popa, predându-i ca dulce suvenir un ceasornic și un baston. Învățătorul jubilat primind cadourile, mulțumește cu lacrimi în ochi. A urmat corul învățătoresc din tract, care a bineventat pe președintele său prin învățătorul Gregoriu Bucur, predându-i ca suvenir un prea frumos Album

conținând fotografiile lor. Aceștia jubilatele de asemenea le răspunde foarte emoționat mulțumindu-le pentru stima arătată și aducerea aminte.

După felicitări a urmat prânzul comun în Hotelul orășănesc, la care au luat parte peste 50 persoane. Între oaspeți am remarcat pe primarul orașului Traugott Fromm și pe subinspectorul reg. ung. de școlale Carol Rusztek, care a venit să bineventeze pe iubilante în numele acestui Inspectorat. La friptură s'au început toastele, între cari cel dintâiu a fost al Protopopului Arilton M. Popa, pentru jubilate, a avocatului Harșa tot pentru jubilate ca fost elev, a lui Gregoriu Bucur în numele corpului învățătoresc, al subinspectorului Rustek, a preotului Simeon Zehan în numele preoțimii și a foștilor discipuli. Primarul orașului în nemțește îl salută ca pe cetățeanul orașului Reghin, iar preotul Aurel Dumbrava din Habic dă expresiune bucuriei sale, căl poate saluta ca pe unul din elevii tatălui său, care încă a fost învățător la acele școlale.

Terminându-se toastele, s'au cetit de cătră învățătorul Leon Maior din Orlat, o mulțime de telegrame și felicitări în scris. Nu mi-le-am notat și prin urmare nu le pot înșira pe toate, numai câte mi-au rămas în memorie. Așa foarte măgulitoril salută Inspectorul reg. de școlale Deak Lajos, Comitetul central al Reuniunii învățătorilor din Archid. gr. cat. de Alba-Julia și Făgăraș. Despărțământul Sibiiu al acestei reuniuni, protopopul Câmpean cu alți doi preoți din Gyó. Szt. Miklós, directorul gimnaziului evangelic din loc și alții mulți, al căror nume le-am scăpat. În fine inv. Ioan Suciul a cetit biografia jubilatului. După masă a urmat voie bună până sara tirziu, jucând cu toți în horă și petrecându-și vesel până pe la oarele 10.

Astfel s'a prăznuit jubileul de 40 de ani al învățătorului George Maior. Sărbătoarea a fost vrednică de jubilate dar și jubilatele a fost vrednică de cinstea ce i-sa făcut.

Astăzi e vioiu, deplin sănătos și rumen la față, fie ca aceasta sănătate și bună dispoziție să și-o păstreze încă mulți ani spre bucuria familiei sale și a noastră a tuturor, cari'l stimăm și iubim.

Un fost discipul.

Bibliografie.

Liturgie pentru 3 voci. Dl. prof. de muzică T. Popovici din Sibiiu ne comunică următorul aviz-cercular: »Liturgia pentru 3 voci« de copii sau de bărbați publicată de subscrisul în a. 1902 s'a dovedit de buna pentru învățatorii noștri la formarea de coruri bisericești atât din copii de școală cât și din adulți.

Deoarece ediția primă s'a epuizat deja de aproape un an, iar de altă parte liturgia mi se cere de cătră mai mulți dintre d-nii învățători — m'am hotărit a tipări o nouă ediție, însă numai în cazul când, sub formă de abonament, voi putea să-mi asigură cel puțin în parte cheltuielile de tipar.

De aceea îmi iau voie a mă adresa la DV. cu rugarea, ca — întru cât nu ați avea deja liturgia amintită și Vă poate fi de folos — să binevoiti a comanda cel puțin un exemplar.

Prețul unui exemplar în abonament (în legătură de iuc) este 2 cor. (altfel cel puțin 3 cor.) La comanda de cel puțin 10 es. dau un rabat de 20%.

Banii trebuie trimiși anticipativ la adresa subscrisului.

Abonații primesc esemplarele comandate imediat după apariție (franco, sub bandă) Cu distinsă stimă

Sibiiu, 7/20 Septembrie 1908.

T. Popovici,
prof. de muzică la seminarul »Andreian«.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 1 Octomvrie. Eri s'a ținut un consiliu de miniștri, care s'a ocupat cu proiectul reformei electorale. Tot eri a fost primit în audiență de Maj. Sa ministrul Wekerle. Această audiență a stat de asemenea în legătură cu reforma electorală.

Turin, 1 Octomvrie. Eri au sosit aici ministrul de externe al Italiei Tittoni împreună cu ministrul de externe al Rusiei Iswoiski pentru a pleca la Racconigi, unde vor fi primiți în audiență de Regele Italiei.

Bran, 1 Octomvrie. Azi noapte a fost impușcat în locuința sa de niște necunoscuți comerciantul George O. Gerbacea din Moeciul inferior. Victima se află în agonie. Criminalii au dispărut.

Expoziția de vite a XVIII-a

ținută Duminecă, la 6 Septembrie n., în comuna Șura-mare.

— Septembrie 1908.

În zorile zilei de Duminecă o ploaie deasă curgea pe Valea-Cibinului, încât ne cuprinsese o îngrijorare pe noi cei dela »Agricola« cu privire la reușita expoziției. După plecarea din Sibiiu, pe la orele 8 a. m., norii încep a se rări, iar ploaia începe a cădea mai mărunț. Când sosisem la locul destinat, norii să răriseră binișor și razele pătrundeau tot cu mai multă tărie spre satul, așezat în o frumoasă vale.

La orele 10 sosiau vitele din comună, cum și cele din comunele învecinate, tot cu grămada. Preoți și învățători, fruntași din comune se întâlneau și grupe de grupe își mănau vitele în piața dinaintea bisericii românești, un loc aranjat după toate cerințele. Cătră orele 10 și jumătate sosiseră cele mai multe vite, iar comitetul din Sibiiu dimpreună cu poporul se adună în școala românească spre a discuta modalitățile de urmat.

Primire din partea Românilor nu s'a făcut, cu atât mai plăcut a fost atins însă comitetul, văzând întregă reprezentanța comunală, compusă aproape exclusiv din Sași, dimpreună cu protopretorul Fabritius, așteptându-ne la podul ce conducea la locul expoziției. După salutările reciproce ne-am apucat de lucru după ce am luat un mic dejun la preotul gr. or. Opris.

Ședințele juriului au fost condus de viceprezidentul Chirca, iar pe notarul l-a făcut secretarul reuniunii Victor Tordășianu. Raportul juriului s'a încredințat directorului dela școala economică a consistorului gr. or. A. Cosciuc.

Procedându-se la aprecierea materialului espus, întreg juriul constător din peste 40 membri inteligenți, preoțime și învățătorime și fruntași din loc, cum și din împrejurime, fiecare membru și-a făcut notițele proprii. După terminarea inspecției a urmat ședința de judecată. Aici prin aprobarea majorității membrilor s'a compus lista premiilor.

La premiere s'a urmat modalitatea: Secretarul Tordășianu cetia numărul premiilor și condițiile din prospect, iar viceprezidentul Chirca își espunea părerea sale, și la aprobarea membrilor, soiul cutare se premia. Vacile satorite ca vrednice de premiat s'au scos afară din mulțime și puse separat în un șir. Pe un loc ridicat s'au pronunțat gradația premiilor.

Premergând toate acestea, întreg juriul a asistat la actul sărbătoresc al împărțirii premiilor.

Viceprezidentul în o frumoasă și bine accentuată cuvântare a spus scopul venirii noastre în acest sat emanând din scopul Reuniunii agricole din comitatul Sibiiu și a cetit numele premiilor în ordinea stabilită.

Vorbirea a pornit dela citația ce o face cu privire la espimarea unui fruntas Sas cu ocazia unei expoziții în Sibiiu, care a zis: »Învățați și voi Sașilor a cugeta și cumpăni ca Românul și veți ajunge și voi buni economi de vite!« Un mare adevăr a spus și atunci, când a zis că în vreme vechi în aceste locuri Românii erau, cari se ocupau cu creșterea și prăsierea vitelor cum o și spun ei, Sașii, în cântarea »Siebenbürgen Land des Segens, Land der Hirten und Karpathen!« Iar acum am ajuns să fim noi în urmă și să învățăm dela Sași. Da! Să învățăm tot ce e bun. Vorbitorul laudă mult materialul espus, și cu drept cuvânt, căci în privința aceasta expoziția de față a întrecut pe toate câte le-am avut până acum.

Cu aceasta terminându-și vorbirea viceprez. Reuniunii, a urmat membrul din comitet Dr. Petru Span, care în un avânt discurs a arătat raportul dintre Românii și Sași, cari în respectul cultural totdeauna au avut înăruire binefăcătoare asupra Românilor conlocuitori. Așa și în cazul de față la prăsierea și cultura vitei. A spus frumoase cuvinte de îndemnat s'are o conviețuire pacinică și mod de trai liniștit. A laudat calitățile Sașilor: perseveranța în muncă și crutare în cele câștigate, însușiri cari Românului în mare parte li lipsesc. El e mai ușuratic, mai nerăbdător; o împrejurare aceasta, care nu-l ajută la propășire. »Să învățăm fraților țărani dela Sași: truda, răbdarea și cruțarea, căci bine ne va merge!«

A laudat cultura germană, isvorul limpede și dătător de viață și civilizație a popoarelor. Discursul la sfârșit a fost acoperit de o droaie de urări »Trăiască!« »Hoch!«

Îndeplinindu-se formalitățile de predare a premiilor abia după patru ore p. m.

ne-am dus să luăm prânzul. Provăzuți bine cu de ale mâncării și înveseliți, intrăram în șirul toastelor și cântărilor. Cel dintâiu toast l-a ținut profesorul Dr. Petru Șpan pentru reprezentantul oficios, dl prim-pretor Fabritius. Acesta i-a răspuns în o limbă românească pe alocurea neeseșionabilă. A urmat viceprezidentul Chirca pentru administrația locală, căruia i-a răspuns nemțește notarul Iosephi.

După acesta a urmat secretarul și a tratat pe larg și frumos despre esponenți, spunând câte ceva din tainele urzirei acestei expoziții, aranjate într'un an nu tocmai bogat în nutrețuri.

Romul Simu a tostat pentru țărănime. Dr. Șpan pentru gospodine, în formă șagălnică, care a produs mult haz. Preotul Petrișor a vorbit pentru secretarul Tordășianu în un lung și frumos discurs. O seamă dintre cântăreți ne-a delectat cu tantece cari de cari mai frumoase. Reîntorși la Sibiu am dus cu noi cele mai plăcute impresii despre hrănicia și deșteptăciunea poporului nostru din Șuramare, iar pentru Reuniune un câștig de aproape 20 membri noi.

Bravii Români din Șuramare au avut 3 intruniri în anul de față, precum s'a exprimat vrednicul preot Opris, ei nu s'ar înfrica nici de o expoziție de copii, ce ar dori să se aranjeze acolo. Laudă preotului N. Opris, laudă învățătorului I. Opris și comitetului aranjator local pentru frumosul aranjament, laudă exponenților și laudă și frunțașilor din comunele vecine.

Ego.

Lucrările agricole în luna Septembrie.

(Fine.)

Culesul viilor.

Strugurii se culeg când sunt copti Ciorchină coaptă are o culoare oacheșă atârână mai mult în jos, boabele sunt moi și se deslipesc ușor de pe ciorchină, iar pelița bobului este străvezie. Strugurii se culeg când sunt svântați de rouă sau de apă de pleaie. La cules, strugurii necopti bine să nu se amestecă cu cei copti, nici strugurii negri cu cei albi; iar vesele în cari se culeg strugurii să fie cât se poate de curate.

După cules, strugurii se storcesc cu o anumită mașină; după aceea se varsă în teasc, de unde mustul curge printr'o sită ca să nu treacă și boștina. După ce mustul s'a scurs și boștina s'a tescuit, tot mustul se toarnă în buți sau tocitoare ca să fiarbă.

Mustul din struguri albi are nevoie de o căldură de 13—15 gr. Reamur, iar cel negru o căldură de 15—20 gr. Reamur. În mustul alb, când fierbe, se pot pune vre-o câteva kg. de ciorchină fără boștină, pe când în mustul negru se pun vre-o câteva kg. de boștină fără ciorchină.

Vasele în cari fierbe mustul trebuie umplute în aceeași zi. În pivnița sau crama în care sunt puse buțile în cari fierbe mustul trebuie să fie o căldură de 15—20 gr. centigrade. Din tescovina care rămâne, se scoate rachiul de țescovină; ea se poate întrebuința peste iarnă la hrana vitelor; în cazul aceasta trebuie bine păstrată în gropi sau în tocitoare.

Tot în această lună se pritocește vinul alb care are vârsta de un an și după pritoce se limpezește cu cleiu, cu albuș de ou sau cu cleiu de pește.

În grădina de pomi.

Culesul poamelor vâratice se face când sunt coapte bine, iar prunele tomnatic și iernatic se mai lasă în anumite locuri ca să se coacă mai bine. Astfel de poame nișiodată nu se scutură ci se culeg cu mâna.

Se fac gropile pentru sădirea pomilor roditori. Adâncimea și lățimea gropilor trebuie să fie cel puțin de 1 m. Cu cât gropile sunt făcute mai de timpuriu cu atât este mai bine la sădirea pomilor.

În grădina de legume.

Se scoate ceapa, usturoiul și alte zarzavaturi. Ceapa și usturoiul după recoltă se fac funii, cari se lasă 15 zile în bătaia soarelui și după aceea se pun la păstrare. Ceapa ierneză mai bine în pod iar usturoiul în pivniță. Morcovul, ca și alte legume rădăcinoase, după ce s'a scos din pământ se păstrează peste iarnă în pivniță în nisip, sau afară în gropi ca și cartofii.

Rădăcinile destinate pentru sămânță se păstrează în pivniță sau chiar în gropi, punându-le tocmai deasupra după ce groapa s'a umplut, așa ca stratul de pământ să se pună deasupra gropii să acopere aceste rădăcini.

Stupăria.

În această lună se face o recoltă mai mult de miere. Se despărțesc stupii cu matca tânără, de stupii cu matca bătrână, care se cunoaște dela primul roit, căci cu primul roiu, pleacă totdeauna matca bătrână. Se împreună roiul cei slabi ca astiel să poată ierna mai ușor. Stupilor cu matca tânără, cari se lasă de sămânță, li se reteză foarte puțin fagurii dacă sunt umpluți cu miere.

Alte lucrări.

Din această lună începe a se impuțina hrana vitelor cu nutreț verde, pe nesimțite, așa ca să se poată deprinde cu fân. Aceasta cu deosebire pentru cai.

Ciobanii să nu adăpostească oile prin locuri umede; iar seara și dimineața înainte de a le duce la pășune să le dea o mână de fân sau chiar pae.

Porcii destinați la îngrășare, se duc în pădurile de stejar și fag unde se îngrășe cu ghindă și jir.

V. S. Moga.

Sămânatul grâului.

Zice un proverb: »Cum sameni, așa seceri«. Nicăiri nu se nimerește mai bine acest proverb ca la sămânatul grâului; de aceea plugariul bun trebuie să fie cu mare băgare de samă, dacă vrea ca la vara viitoare să aibă snopi mulți și grei de grâu curat. Trebuie să știe multe lucruri, cari să le aibă înaintea ochilor, mai ales acuma, când e vremea sămânatului.

Ce fel de pământ îi place grâului? Mai bine îi prieste grâului, da' îl sămânăm într'un pământ argilos, adânc și gras. Cu cât e un pământ mai svântat și cu cât tânjește mai tare de uscăciune, cu atâta e mai nepotrivit pentru grâu, căci lui îi place pământul mai umed și care ține mai bine apa. De aceea în pământul nisipos nici nu-i prea place grâului! Tot asemenea să nu sămânăm grâu în pământul prea gras, căci crește numai în pai și cade ușor!

După ce să sămânăm grâul? Mai bine îi place în ogorul bine lucrat, în care se face și mai frumos și mai mult și și mai greu la cântar. Dar fiindcă în ziua de azi pământul e scump și puțin și fiindcă pregătirea, cum trebuie, a ogorului e în preunată cu mare cheltuielă, de aceea nu se plătește să mai lase plugarii ogor!

E bine să sămânăm grâul după mazăriche, bob și cânepă, mai ales, dacă pe acelea le-am sămânat în pământ gunoit! După ce le curățim de pe loc, avem timp destul, ca să pregătim pământul de grâu!

După trifoiu, lăsat de nutreț, asemenea se face bine grâul, mai ales, dacă putem face două arături. După trifoiul, lăsat de sămânță, nu e bine să sămânăm grâu, căci vine prea târziu cosit trifoiul de sămânță, care de altfel sărăcește și stoarce tare pământul și după el, pe vreme mai secetoasă mai ales, nu se poate face arătură așa de bună, ca după cel de nutreț!

După luțernă să nu sămânăm însă niciodată grâu, ci mai bine alte plante de săpă.

În multe părți se sămână grâul după cucuruz! Se poate sămână grâul după cucuruz, dar numai atunci, când cucuruzul e un soi vâratice și dacă l'am fost sămânat în pământ gunoit! Cu cât culegem cucuruzul mai târziu, cu atât e mai greu și și mai rău să sămânăm după el grâu, căci pe de o parte prea întârziem cu sămânatul grâului, pe de altă parte trebuie să ne grăbim cu pregătirea pământului pentru grâu! Se poate întâmpla să începă ploile de toamnă mai de vreme, ca și în anul acesta și grăbindu-ne arăm pământul și dacă e prea moale și jilav, făcând arătură rea, dela care va suferi mai mult grâul!

După sfeclă (napi) iarăși nu e prea potrivit să sămânăm grâu, căci ele vin scoase prea târziu și nu avem, când pregătiți în dejuns pământul pentru grâu! Ar trebui sau să scoatem mai de vreme sfecele sau să sămânăm grâul mai târziu. În cazul dintâiu o să căpătăm sfeclă mai puțin, în al doilea poate să-i fie în paguba grâului.

Mai rău e să sămânăm grâul după bucate spicoase și mai ales tot după grâu!

Pregătirea seminței! Sămânța de grâu, ce voim să o sămânăm, să fie curată, întregă și sănătoasă! De aceea fiecare plugar, până nu sămână grâul, să-i cearnă cu ciurul de bucate, numit trier, ca să poată sămână grăunțele cele mai frumoase și fără alte semințe!

Pe lângă cernut, grâul de sămânat, trebuie spălat și cu piatră vântată topită în apă, ca să-l ferim de tăciune, care e un mare dușman al grâului! Spicele de grâu

cu tăciune până nu's coapte sunt la coloare vinete-verzui! Și când sunt coapte se deosebesc de celelalte spice sănătoase, căci sunt mai mari și mai pline, fiind grăunțele mai umflate. Grăunțele cu tăciune au în loc de miez tare și alb, o materie neagră, moale și cu miros greu.

La îmblățit multe din grăunțele cu tăciune se zdrobesc, praful acela negru lipicios din ele se împrăștie și se lipește de paie, pleavă și de grăunțele sănătoase și întregi! Dacă sămânăm astfel de grăunțe — de altfel întregi și sănătoase — pe cari s'a lipit praful de tăciune, când răsare ele, răsăr și ciupercuțele de tăciune de pe ele (tăciunele e compus din mii și mii de ciuperci mici, cari incolțesc și cresc) și se vâra în grâul incolțit. Cu cât răsare și crește grâul mai lute, cu atâta îi face stricăciune mai puțină tăciunele.

Plugarul să se ferească deci totdeauna să nu samene grâu cu tăciune, fără să-l facă cu peatră vântată, care omoară tăciunele. Chiar dacă e sigur, că grâul lui nu a avut tăciune, totuși s'a putut lipi praful de tăciune rămas în mașina dela grâul cu tăciune al altora, cari au îmblățit înainte.

De aceea fiecă plugar până nu-și sămână grâul să-l facă cu peatră vântată! Pune într'un clubăr apă — nu chiar plin — în apă pune tot la 25 litre de apă câte 1/2 kgr. de peatră vântată pisată mărunț. Grâul îl punem într'un coș de nule și îl slobozim în ciubăr. Cu mâna spălăm bine grâul în coș, aruncând afară grăunțele ce se pun pe fața apei, ridicăm coșul, să se scurgă apa din grâu! Astfel facem până ce mai e apă în ciubăr! După ce să gată, punem altă apă cu peatră vântată, până facem tot grâul!

Când să sămânăm grâul? Grâul să-l sămânăm începând dela sfta Marie mică și până pe la mijlocul sau sfârșitul lui Octombrie. Acesta e timpul cel mai bun de sămânat.

Grâul se poate sămâna cu mâna sau mai bine cu mașina în rânduri departe unul de altul cam la 11—15 cm.

Sămânța mai bine e să ajungă în pământ la o adâncime de 5 cm. În pământuri mai legate ceva mai deasupra, iar în cele înfânate poate ajunge și mai adânc în pământ!

Pe un jugăr (1600 stânjini □) ne trebuie sămânat cu mâna cam 110—170 litre, cu mașina în rânduri cam 100—140 litre de grâu!

N.—r.

Amintiri din Ardeal.

O înscriere la liceul din Blaj la anul 1885.

Nu cred să existe Român pe fața pământului, care să nu fi auzit de Blaj, acel orașel din Transilvania, care ne-a dat atâția oameni cu carte. Cu drept cuvânt Blajul se poate numi leagănul științei din Transilvania, având cele mai vechi școli românești, dar Blajul mai este vestit și pentru adunarea Românilor din 1848 și poate și pentru aceea, că este unicul orașel împopulat cu Greci, cari nici ideie nu au de limba grecească.

În nemijlocita apropiere a Blajului se află vestita peatră a libertății — un bolovan — care dacă s'ar răsturna peste tine te-ar turti ca pe-o muscă.

Ca să aibă cineva o idee mai clară despre situațiunea Blajului, mă voi încerca a-i face pe scurt monografia.

Blajul se află în Transilvania, sau dacă vă place mai bine în Ardeal. Acolo unde Târnavă-mare cu Târnavă-mică se ciocnesc în capete, acolo e Blajul. L'am putea numi și buricul Transilvaniei, fiind la mijloc, sau, ca să știți și mai bine orientați, Blajul se află acolo unde popa din Scoreiu și-a făcut mrala.

Dacă cineva voește să plece cu calea ferată din Sibiu, în cinci oare ajunge în gara Blajului, care este în nemijlocita apropiere de băile Mariei (Marienbadul românesc). Așa era pe atunci, acum am auzit, că trebuie să te dai jos la gara cimiterului, care este dînsus de Blaj. — Nu știu gara s'a schimbat dînsus de Blaj, sau Blajul s'a mutat dinjos de gară, că eu de atunci nu am mai fost pe acolo.

Dela gara de pe atunci, ca să te coste drumul mai ieftin, o luai *per pedes apostolorum* (cele mai vechi automobile) spre oraș, dând bine înțeleș mai întâi o bună dimineață lui Ioni Funarului, că l'a împins păcatele de și-a pus casa tocmai în calea omului prefăcând-o în cârciumă, apoi cine nu știe că:

Cine-a făcut cârciuma 'n drum
N'a făcut-o de nebun
Ci a făcut-o de cuminte
Cine intră în ea să cânte.

Dela cârciuma Funarului mai faci

câțiva pași și te isbești cu nasul de cotețele cu porci ale domeniilor metropolitane. Dela acele cotețe se revarsă pe un delușor alea Blajului, care consta din Greci, bănci și câteva lampioane, numai arborii lipseau ca să fie lucrul complet. Dela coada aleii se întinde apoi adevăratul Blaj.

Și eu, îndemnat și de unii colegi din părțile noastre și mai mult în dorința de a cunoaște acel cuib de cultură, m-am hotărât a face liceul superior la școlile din Blaj și în toamna anului 1885 am luat trenul din Sibiu și m-am dus cu el la Blaj.

La plecarea nu am uitat a mi căpuți cu ceva parale pentru cărți românești, că logaritmele mele erau nemțești. Destul că am ajuns în pace la Blaj și în lipsă de cunoștințe am descins provisoriu pentru câteva zile în lemnăria unui profesor.

Profesorii celibi, cari formau majoritatea la liceu, aveau locuințele lor în edificiul liceului. O aripă a edificiului era prevăzută cu 12 camere (chilile foștilor călugări basiliani de pe vremuri) cari serveau de locuințe pentru profesorii celibi, iar în curtea liceului fiecare profesor avea o magazie de scânduri bine încheiată pentru lemne. Aceste magazine serveau vara de locuințe pentru elevii săraci din liceu, cari botezau aceste magazine cu diferite numiri ca: Plevna, Grivița, Vidin, Roma, Mecca și altele.

Fiecare profesor celibe avea în schimbul lemnăriei lui câte un elev, care îi făcea diferite servicii: ca curățitul ghetelor, facerea focului și aducerea vinului din pivniță. Nu știu din celelalte cum erau provăzuți dar butoișul cu vin cu greu putea să lipsească din pivnițele lor.

Acești profesori aveau masă în seminar, cei mai bătrâni fiind mai comози își aduceau prin elevul lor mâncarea acasă și prin așa ceva se mai atingeau și elevul cu ceva mâncare caldă, de pâne nu ducea grijă că aceea o avea gratuit din fondul Bobian (așa numitul țipău, o pâne de grâu de lungimea unui jumătate de metru, care să distribuia elevilor la fiecare cinci zile.

Cum am zis, am locuit patru zile într'o lemnărie până am cunoscut Blajul din doască în doască, apoi ne-am instalat vre-o patru inși cu locuința la o femeie văduvă numită Anica lui Partenie, care da camere cu chirie și care avea o fetiță de vre-o 12 ani....

Se începuse acum înscrierile și noi vre-o 15 elevi am pândit ziua, care era destinată Domnului pentru înscriere.

Domnul era profesorul de limba greacă preotul I. Gh. Lumea din Blaj și jur îl cunoaște numai sub numele de »Domnul«, și era un om foarte bun — pâne caldă nu altceva — și poate chiar bunătatea lui a fost cauza de mulți studenți abuzau de ea. Noi cei din nou veniți nu o știam, dar ne-am montat unul mai vechiu, el ne-a rânduit astfel la înscriere încât era un adevărat teatru.

Să nu uit că la Domnul cei patru, cari ședeau la amintita văduză am trecut liceul cu un călindar vechiu cu litere cirile în loc de cărți de studiu.

Un student din clasa a opta liceală anume Oct. B., care a studiat dela clasa întâia primară în Blaj și care nu se temea de Domnul, s'a informat de numirea comunelor noastre natale și a alcătuit o listă pe care a predat-o Domnului. Unele comune din Transilvania au niște numiri destul de ciudate și aceste numiri au contribuit foarte mult la supărarea Domnului, care a cinstit pe unii dintre noi cu epitetul de măgăroi, ca deosebire de măgarii metropoliei, cu cari se aducea apă la frământarea țipăului din fundațiunea Bobiană (episcopul de pe vremuri a lăsat o fundațiune din al cărei venit se face pânea numită Țipău, care se distribuie gratuit tuturor elevilor de religionea greco-catolică dela școlile din Blaj).

Era ora două după prânz într'o zi de Joi. Sa'a de înscriere g-mea de public. Domnul după o mică cuvântare plină de învățături morale din stânta scriptură, ocupă locul de actuar și luându-și lista formată de octavanul B. începe cu înscrierile strigând pe fiecare după nume și anume:

Domnul: Ion F.
Elevul: Prezinte.
Domnul: De unde ești?
Elevul: Din Vaca în Zarand.
D-1: Andron B.
El: Eu mis aici (era moț).
D-1: Te văd, dar de unde ești?
El: Din Scroafa.
D-1: Pleacă. Altul să vină și anume Nicolae B.
El.: Present.
D-1: De unde ești?
El.: Din Reșia de pe Săcaș.

D-1: Hm. pocite numiri mai au și satele voastre, nu v'ati putut naște în alte sate cu numiri mai omenesti? (Publicul rida pe infundate) Să vină Joviță Băbuț.
 El.: Aici.
 D-1: De unde ești?
 El.: Din Roșia Abrudului. Iar Roșia hm. Altul.
 D-1: Andrei C.
 El.: Prezinte
 D-1: De unde ești?
 El.: Din Neagra — Munții apuseni.
 D-1: Ba dela Dracu. Altul Pascu Ion, tu apari mai modest, de unde ești?
 El.: Din Beșinău.
 D-1: Ieși da ieși mai repede; altul...

Nici la un teatru nu am fi putut rida cu atâta poiză ca la acea înscriere; și acum când mi-aduc aminte mă umflă risul.
 De sub Surul.

MULTE ȘI DE TOATE.

Comerțul cu muște.

Un comerț foarte ciudat trece în momentul acesta prin o criză pe care publicul nici nu bănuiește, fiind-că, în general nu se cunoaște existența acestui comerț. E vorba de importul muștelor uscate din sudul Mexicului. Numai în Anglia s'au adus anul acesta mai multe mii de kilograme de »articole« acesta. Muștele uscate servesc ca hrană păsărilor din colivii și meală pentru pești. Comerțul acesta bănos e pe cale de a trece prin grele încercări din cauza igienistilor. În adevăr, medicii pretind că importarea atâtor milioane și milioane de insecte, al căror corp n'a suferit nici o prealabilă preparație, constituie un serios pericol pentru igiena publică, fiind-că muștele, care sunt astfel răspândite în toată țara, pot cu ușurință să transmită boale epidemice. — (»Reporterul«)

Moda rasului.

Moda rasului e mai veche de 2000 de ani. Se zice că s'a ivit pe vremea lui Alexandru cel mare. La început era foarte criticată în Grecia, unde nu se țineau de ea decât fanfaronii, cari probabil erau batjocuriți de cei cu barbă și n'aveau trecere nici pe lângă femei. Diogene, care de altmintrelea nu punea mare preț pe exterior, căuta să facă ridicolă noua modă.
 Odată întâlnind pe un om ras pe obraji, îl întrebă: »Te razi ca să reproșezi naturii, că te-a făcut bărbat iar nu femeu?«

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
 Redactor respons.: Victor Branicea.

Cătră mame! Laptele din oraș este, cu toate că e scump și sub controla autorităților, numai arare-ori fără bacterii, adese falsificat și înainte de toate nu e destul de proporțional pentru copiii de vârstă mică. Ce să facă deci o mamă care din oareșicare împrejurare nu e în stare să-și alăpteze copilul? Ea să se intereseze atunci de o hrană de lapte, care să conțină toate substanțele necesare. Aceste pretențiuni le poate împlini numai *faina lactati Nestle* probată cu succes prin 50 de ani, deoarece e fără baccile, conține lapte de alpi cu grosior, așa că la prepararea hranei nu e de lipsă decât apă. O cutie care ajunge cel puțin pentru 25 ori la masă, costă cor. 1.80. Dr. A. S.

Oamenii bolnavi folosesc cu succes uimitor la boalele cele mai diferite crucea dublă electro-magnetică R. B. nr. 86967, care pentru aceea merită atențiunea lumii întregi. Durerile de cap, de inimă, de stomac, cât de deosebite, cursul neregulat al sângelui, ferbințeala creierului și chinul reumatism, pe toate le vindecă acest aparat de minune. Pentru dovedirea lucrului acestuia, mă provoc numai la una dintre sutele de scrisori de mulțumită ce îmi vin, cari îmi vestesc cu bucurie însănătoșarea mai multor bolnavi:

Crucea dublă electro-magnetică, pe care d-ta ai binevoit-o a mi-o da, o port și acum. Mă simt mai în putere, sgârșiturile la inimă au slăbit într'atâta, încât — după cum spun cei din jurul meu — atunci când vine în clipa aceea și trece, fără ca să simt și să știu că a fost sgârșiciu la inimă. Domnul Geza Boldog, care de 40 de ani e epileptic (boală rea), acum se simte mai bine și la el vin tot mai rar sgârșiturile. D-l Steinhübel a purtat crucea numai 10 zile și nu mai simte nici o durere, e vioiu și doarme bine. În sfârșit d-l Stefani, care în bătrânețe sa suferă atât de mult de reumatism, încă se simte mai bine, nu mai are dureri. Budapesta, cu deosebită stimă Iosif Khoór, preot.

Inventatorul și fabricantul acestui aparat binecuvântat, Albert Müller, Budapesta V/28 Vadsász utca 34.

Cursul la bursa din Viena.

Din 30 Septembrie n. 1908.

Renta ung. de aur 4%	110 80
Renta de corone ung. 4%	92.65
Impr. câl. fer. ung. în aur 3 1/2%	82 15
Impr. câl. fer. ung. în argint 4%	92 80
Bonuri rurale croate-slavone	93.50
Impr. ung. cu premii	185 60
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	—
Renta de hârtie austr. 4 1/10	96 —
Renta de argint austr. 4 1/10	95 90
Renta de aur austr. 4%	115 50
Renta de corone austr. 4%	96 10
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	86.60
Losuri din 1860	151 75
Acții de-ale Băncei ung. de credit 1750	—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	742 50
Acții de-ale Băncei austro-ung.	646 40
Napoleondori.	19 09
Mărci imperiale germane	117.37 1/2
London vista	289.30
Paris vista.	95.32 1/2
Note italiene.	95 05

Cursul pieței Brașov

Din 1 Octombrie n. 1908.

Bancnote rom. Cump. 18.94	Vënd. 19.—
Argint român	18.80
Lire turcesci	21.40
Scris. fonc. Albine 5%	100.—
Ruble Rusesci	251
Napoleondori.	19.—
Galbeni	11.20
Mărci germane	117.—

La Domnul **George Enescu**, comersant Poiana-Mărului se capătă **VIN BUN** curat de Ardeal en gros cu **50 bani litru.** No.245.7 20

Anunț!

La soc. com. »Consum« în Blaș află aplicare imediat:

un comis harnic,

bine priceput în bransa de băcănie și ferărie.

Tot aici se primește și **un învățcel** din casă/bură. (311-3)

In negoțul de bumbăcărie și băcănie a subsemnatului se află cu 1 Novembre a. c. un loc vacant ca

Calfă (comis).

Reflectanții să-și alătore pe lângă ofertele lor și atestatul ulterior, unde a mai servit.

Să cere cunoștința limbilor română, germană și maghiară.

NICOLAE DUȘOIU,
Brașov.

La o țesătorie în București

se caută un bărbat, care este deprins cu articole de bumbac, vorbește românește și nemțește, ca să primească marfa și să predea tortul. Postul se poate ocupa imediat. Oferte cu pretensiune de leafă a se adresa sub **H. R. 333**, la administrațiunea »Gazetei«. (2-3)

Tauri din Pinzgau.

Tauri de 1—1 3/4 ani, soiul curat, (prima calitate), rasă Pinzgau pentru prăsilă, de proveniență originală din Pinzgau, introduși în catastru regnicolar, sunt oricând de vânzare la **Fabrica de zahăr din Bod** (lângă Brassó). (Stațiunea căilor fetate Botfalu m. a. v.)

Atelier românesc de spălătorie și călcătorie

Unde? în Brașov Unde?
Târgul Cailor Nr. 9.

Subscrisa am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că am deschis un atelier românesc de spălătorie și călcătorie, în care se **spală și calcă tot-felul de haine** pentru Dame și Bărbați; rufărie, gulere, manjete și altele, cu

Prețuri foarte moderate.

Rog deci pe On. public a mă sprijini cât mai mult, spre a se convinge de activitatea mea.

Cu toată stima

Elena Măzărescu,
Târgul cailor Nr. 9.

Schimbare de prăvălie.

POPPE.

Magazin de mărfuri de modă pentru dame cu începere dela 1 Septembrie se află în

Strada Vămei Nr. 13.

327,2-6.

NICOLAE RONCEA,

primul măestru român de apaducte, canalisări, instalații de gaz și telefoane,

BRAȘOV, Pe Tocile Nr. 16,

se recomandă On. public din Brașov pentru ori și ce lucrare de **instalațiuni, canalisări și apaducte, cișete, trenajații, pivnițe**, cu deosebire pentru lucrări de canalizare, cișete (imblători), conform planului de canalizare și al statutului orașănesc.

In curs de **14 ani** de când lucrez în Brașov ori și ce lucrare mi s'a încredințat am executat spre mulțumirea celor ce m'au onorat cu lucrări în bransa mea.

* Cele mai bune hamuri.	Primul atelier român de curelărie.	* Comanda se fac și prin poștă.
	Primul atelier de curelar român VASILIE MUSCALU BRAȘOV, Strada nouă, Nr. 7. Am onoare a recomanda On. Public din Brașov și jur Atelierul meu de curelărie provăzut cu tot felul de hamuri de lucș și pentru lucru din piele de blanc , precum și tot felul de curele de incins, d. e. șerpăre de piele de tot felul: negre, galbene, de covor cu ținte , care este sub conducerea mea proprie. Se primesc și reparațiuni de tot felul, d. e. eufere, geante de călătorie și pungi. Totodată mai fac cunoscut, că în depozitul meu să află gata: plosci de lemn în orice mărime, îmbrăcate în curele fine. Cu stimă Vasilie Muscalu.	
	PREȚURI MODERATE.	

Gazeta Transilvaniei în numărul à 10 fileri se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tutungeria de pe parc.

Institut indigen. Banca de asigurare
„TRANSILVANIA“
 din Sibiu

intemeiată la anul 1868

in Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

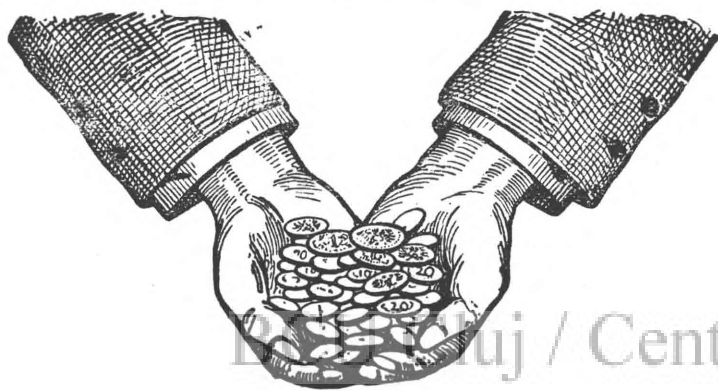
Asigurări pe spese de înmormântare cu soluțirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 cor.** Capital asigurat asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiere institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii **4,484,278-83 c.** pt. capitale asig. pe viață **4,028,113-12 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea in Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etajul I. curtea I, și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Fie-care posesor a unei
Trăsuri-motor a lui PUCH!
 economisește mulți bani și mai mult năcaz.

Biciclete motor:

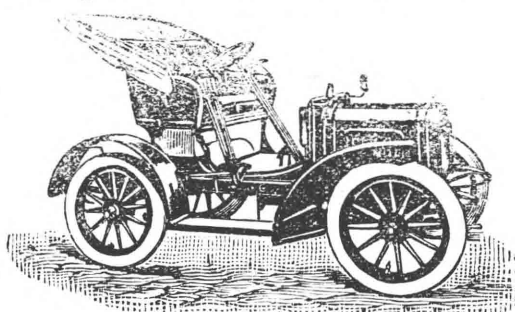
Siguranță mare:
 HP. (35Kg.) 2¹/₂, 2³/₄, 3¹/₂, 4, 5 & 6HP.

Automobile:

construcție simplă. Executare solidă:
 8/9, 9/10, 14/16, 20/25 HP.

Benzin. Ulei. Părți constitutive.
 Pneumatice.

Reparaturi de automobile.

Reprezentant: **MICHAEL MOOSER**, Brașov, Strada Porții Nr. 39.

Antreprize de pompe funebre
E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3.
 vis-à-vis de Băcănă Stéua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aședământul său de înmormântare bogat asortat in cari toate obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta cu prețuri ieftine.

Comisiune și depou de sicriuri de metal ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprieă a tuturor sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de ștejaru.

Depou de canapi pentru monumente și plantici cu prețurile cele mai moderate.

Reprezentanță de monumente de marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vênét, pentru copii, precum și cioclii.

Comande întregi se escută prompt și ieftin, iau asupra-mi și transporturi de morți in străinătate.

La casuri de morțe a se adresa la

E. Tutsek.

APĂ MINERALĂ PHOENIX
DIN BUZIAS

Succes extraordinar la suferințe de rinichi și bescică.
 Apă minerală plăcută fără fer.
 Cu deoseblre apă de masă răcoritoare.
 Vindecă, răcorește. Recomandată de medic.

Are efect excelent ca apă de cură la suferințe de rinichi, bescică, catar cronic de rinichi, formațiuni de peatră și boale catarale de secrețiune. — La cerere trimite prospecte. Administrația isoarelor:

Direcția băilor MUSCHONG în Buzias.

Cruce seu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și învioréză

pe lângă garanție.

Deoseblă atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, tuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auțul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, reoală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, uđul in pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prefuesc cu multimire invențiunea mea și ori-cine pöte examina aceste atestate Acel pacient, care in decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimité banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a probe aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se co facă de cu aparatul „Volta“, de öre-ce „Ciasul-Volta“ atât in Germania cât și in Austro-Ungaria a fost oficial oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e in genere cunoscut apreciat și corectat. Deja iestinatatea crucii mele electro-magnetice o recomandă indesebi

Prețul aparatului mare e 8 cor. Pretul aparatului mic e 6 cor.

folosibil la morbari, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție förte slabă.

Expediție din centru și locul de vëndare pentru țéră și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provêdut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus in pozițiune de a puté escuta ori-ce comande cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
 IN AUR, ARGENT ȘI COLORI.

REGISTRE și IMPRIMATE
 pentru toate speciile de serviciari.

CĂRȚI DE ȘCIINȚĂ,
 LITERATURĂ ȘI DIDACTICE

BILANȚURI.

STATUTE.

Compturi, Adrese,
 Circulare, Scrisori.

FOI PERIODICE.

Couverte, in tolä mărimca.

BILETE DE VISITĂ
 DIFERITE FORMATE.

TARIFE COMERCIALE,
 INDUSTRIALE, de HOTELURI
 și RESTAURANTE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ
 DUPĂ DOBINTĂ ȘI IN COLORI.

PREȚURI-CURENTE ȘI DIVERSE

ANUNȚURI.

BILETE DE INMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc in biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, in etajul, îndêrpt in curte. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.